

Neatkarīgais novērtēšanas mehānisms (NNM): ziņojums par Atvērtās pārvaldības plāna īstenošanu Latvijā 2017–2019

Zinta Miezaine, neatkarīgā pētniece

Saturs

Kopsavilkums: Latvija	2
I. Ievads	5
II. Rīcības plāna īstenošana	7
1. Efektīva sabiedrības līdzdalība	8
2. Likumprojektu sagatavošanas un sabiedrības uzklauššanas portāls	10
3. Atvērto datu portāls	12
4. Lēmumu pieņemšanas procesa un lobēšanas atklātums	15
5. Interaktīvais budžets	17
6. Atbalsta mehānisms trauksmes cēlēju aizsardzībai	19
7. Ētikas kodekss	21
8. Virzība uz “nulles birokrātiju”	23
9. Atklātība publisko iepirkumu jomā	
10. Atklātība publiskajās kapitālsabiedrībās	25
11. Atklātība par uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā, un to patiesajiem labuma guvējiem	30
12. Valsts sektora pētījumu un datu pieejamība	33
III. Process ar daudzu ieinteresēto pušu iesaisti	35
VI. Metodoloģija un avoti	37
1. pielikums. Pārskats par Latvijas rezultātiem visā Rīcības plāna īstenošanas gaitā	38
2. pielikums. NNM rādītāji	40

Kopsavilkums: Latvija

Latvijas trešajā rīcības plānā ir ievērojami uzlabojumi atvērto datu jomā, informācijas pieejamībā par budžetu un patieso labuma guvēju atklātības nodrošināšanā. Pārējo apņemšanos kontekstā veikti pakāpeniski, pozitīva rakstura pasākumi tādās jomās kā trauksmes cēlēju aizsardzība, lobēšanas noteikumi valsts amatpersonām un valsts kapitālsabiedrību vadība. Latvijas ceturtais Rīcības plāns aptvers vairākas jomas, kas bijušas iekļautas trešajā plānā, piemēram, lobēšanas atklātums, kā arī vairākas jaunas jomas, piemēram, vietējā līmeņa atvērta pārvaldība un korupcijas novēršana veselības aprūpes nozarē.

Atvērtās pārvaldības partnerība (APP) ir globāla partnerība, kurā apvienojušies valstu pārvaldības reformatori un pilsoniskās sabiedrības līderi, lai izstrādātu Rīcības plānus nolūkā padarīt valdības iekļaujošākas, atsaucīgākas un atbildīgākas. Neatkarīgais novērtēšanas mehānisms (NNM) radīts, lai pārraudzītu visus Rīcības plānus un tādējādi nodrošinātu to, ka valdības konsekvēti pilda savas apņemšanās. Latvija pievienojās APP 2011. gadā. Kopš tā laika tā īstenojusi trīs Rīcības plānus. Šajā ziņojumā novērtēta Latvijas trešā Rīcības plāna īstenošana.

Rīcības plāna vispārējais pārskats

Lielākā daļa saistību Latvijas trešajā Rīcības plānā tika pilnībā vai būtiskā mērā izpildītas. Daļēji tas bija iespējams tādēļ, ka lielākajā daļā apņemšanos tika iekļautas neliela mēroga, bet paveicamas aktivitātes.

Plānā tika panākti ievērojami uzlabojumi atvērto datu, piekļuves informācijai par budžetu un patieso labuma guvēju atklātības jomā. Tā ieviešanas laikā Latvijas atvērto datu portālā pieejamo datu kopu skaits ir ievērojami palielinājies (3. apņemšanās), un detalizēta informācija par budžetu tagad tiek publicēta interaktīvā un atkārtoti izmantojamā formātā (5. apņemšanās). Arī detalizēta informācija par Latvijas uzņēmumiem tagad ir pieejama bez maksas (11. apņemšanās).

1. tabula. Īsumā

Dalība kopš: 2011
Apskatāmais Rīcības plāns: Nr. 3
Ziņojuma veids: Īstenošanas
Apņemšanos skaits: 12

Rīcības plāna izstrāde

Vai pastāv daudzu ieinteresēto pušu iesaistes forums? Jā
Sabiedrības ietekmes līmenis: Iesaiste
Rīcība pretēji APP procesam: Nav

Rīcības plāna saturs

Apņemšanās atbilstoši APP vērtībām: 11 (92%)
Transformējošas apņemšanās: 0
Potenciāli zvaigžņotas apņemšanās: 0

Rīcības plāna īstenošana

Zvaigžņotās apņemšanās: 0
Pabeigtas apņemšanās: 9 (75%)
Apņemšanās, kas nozīmīgi sekmējušas AP**: 2 (17%)
Apņemšanās, kas izcili sekmējušas AP*: 0

*AP –atvērta pārvaldība

2. tabula. Nozīmīgākās apņemšanās

Apņemšanās apraksts	Statuss īstenošanas cikla beigās
3. Atvērto datu portāls Noteikt prioritāti datu kopām, kas publicējamas atvērto datu formātos, palieliniet datu kopu skaitu atvērto datu portālā un paplašiniet to institūciju loku, kuras dara datus pieejamus.	Šī apņemšanās ievērojami palielināja Latvijas atvērto datu portālā publicēto datu kopu skaitu, kā arī to valsts institūciju skaitu, kuras dara datus pieejamus. Ieviešanas laikā datu lietotāji un valdība sadarbojās, izvēloties, kuras datu kopas darīt atvērtas.
5. Interaktīvais budžeta instruments Izstrādāt interaktīvu instrumentu, lai uzlabotu budžeta informācijas un datu navigāciju.	Tagad Finanšu ministrija atkārtoti izmantojamā un interaktīvā formātā publicē detalizētu informāciju par ierosināto un apstiprināto budžetu, kā arī gaidāmajiem rezultātiem. Tas ir būtisks uzlabojums, jo iepriekš budžeta informācija galvenokārt tika publicēta PDF formātā. Šī informācija tagad pieejama analīzei atklātā formātā.
I I. Atklātība par uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā, un to patiesajiem labuma guvējiem Izstrādāt jaunu Uzņēmumu reģistru (UR) ar informāciju par privāto uzņēmumu patiesajām īpašumtiesībām un saistīt tā datus ar ES tiesiskuma portālu.	Sākot ar 2019. gada decembri, jaunajā Uzņēmumu reģistrā bez maksas pieejama detalizēta informācija par Latvijas uzņēmumiem, - iepriekš šīs informācijas apskate bija maksas pakalpojums. Šie uzlabojumi ir nozīmīgi, jo iepriekš, lai iegūtu detalizētu informāciju, bija nepieciešami atsevišķi meklējumi.

Piecas galvenās NNM rekomendācijas

NNM galvenie ieteikumi sagatavoti Latvijas Rīcības plāna izvērtējumā. To mērķis ir sniegt informāciju nākamā Rīcības plāna izstrādei un vadīt pašreizējā Rīcības plāna īstenošanu. Latvijas Rīcības plāna izvērtējumā (2017–2019) NNM piedāvāja šādas rekomendācijas:

Nodrošināt lielāku Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes iesaisti nākamā Rīcības plāna izstrādē un publicēt konsultāciju gaitā iegūtās atsauksmes.
Turpināt uzlabot lobiju aktivitāšu atklātību, iesaistot Saeimu.
Turpināt nostiprināt trauksmes cēlēju aizsardzību, uzlabojot ziņošanas kanālus un mehānismus.
Iekļaut plānā ambiciozākas apņemšanās, kas vērstas uz finanšu sektora pārskatāmību, piemēram, attiecībā uz patiesajiem labuma guvējiem, un atvērt sabiedrībai piekļuvi Uzņēmumu reģistra informācijai.
Turpināt uzlabot sabiedriskās apspriešanas sistēmas un veicināt atvērtu pārvaldību vietējā mērogā.

PAR AUTORI

Zinta Miezaine ir sabiedriskās politikas analītiķe un biedrības „Risinājumu darbnīca” valdes locekle. Biedrība veicina sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā vietējā, valsts un ES līmenī, aicinot kopā lēmumu pieņēmējus un tos, uz kuriem attiecas lēmumi.

Atvērtas pārvaldības partnerības (APP) mērķis ir nodrošināt noteiktas valdību apņemšanās atklātības veicināšanai, iedzīvotāju iespējošanai, korupcijas novēršanai un jaunu tehnoloģiju ieviešanai, lai stiprinātu pārvaldību. APP Neatkarīgās novērtēšanas mehānisms (NNM) izvērtē katras valsts Rīcības plāna izstrādi un ieviešanu, lai rosinātu dialogu starp ieinteresētajām pusēm un veicinātu atbildību sabiedrības priekšā.

I. Ievads

Atvērtās pārvaldības partnerība (APP) ir globāla partnerība, kurā apvienojušies valstu pārvaldības reformatori un pilsoniskās sabiedrības līderi, lai izstrādātu Rīcības plānus nolūkā padarīt valdības iekļaujošākas, atsaucīgākas un atbildīgākas. Rīcības plānā ietvertās apņemšanās var balstīties uz esošiem pasākumiem, noteikt jaunus soļus īstenojamo reformu pabeigšanai, vai arī rosināt darbību kādā pilnīgi jaunā jomā. APP Neatkarīgās novērtēšanas mehānisms (NNM) radīts, lai pārraudzītu visus Rīcības plānus un tādējādi nodrošinātu, lai valdības konsekventi pildītu savas apņemšanās. Pilsoniskā sabiedrība un valdību vadītāji izmanto šos vērtējumus, lai noskaidrotu savus sasniegumus un to, vai viņu darbības ietekmējušas cilvēku dzīvi.

APP Neatkarīgās novērtēšanas mehānisms sadarbojas ar Zintu Miezaini no biedrības “Risinājumu darbnīca”, kura ir šī ziņojuma autore. NNM mērķis ir sniegt informatīvu ieguldījumu pastāvošajā dialogā par turpmāko apņemšanos izstrādi un īstenošanu. Pilnīgs NNM metodoloģijas izklāsts atrodams tīmekļa vietnē <https://www.opengovpartnership.org/about/independent-reporting-mechanism>

Šis ziņojums aptver Latvijas trešā Rīcības plāna 2017. – 2019. gadam īstenošanu.

Kā ziņots IRM Latvijas Rīcības plāna izvērtējumā, Latvija turpina sekmīgi pildīt galvenos APP atbilstības kritērijus, tai skaitā sabiedrības piekļuvi informācijai un pilsonisko līdzdalību. Iepriekšējie Latvijas plāni ļāva ievērojami uzlabot atvērto datu jomu, līdzdalību tiešsaistē un valsts uzņēmumu pārvaldību (īpaši atklātību valdes locekļu izvēlē). Trešajā Rīcības plānā tika turpinātas daudzas otrajā plānā iekļautās iniciatīvas, ieskaitot atvērtos datus, e-līdzdalību, trauksmes cēlēju aizsardzību un atklātību valsts kapitālsabiedrībās. Tajā bija iekļautas arī jaunas tēmas, piemēram, budžeta atklātība, birokrātijas samazināšana un atklātība saistībā ar uzņēmumu patiesajiem labuma guvējiem.

Trešā Rīcības plāna periodā Latvija 2018. gada oktobrī pieņēma Trauksmes celšanas likumu – valstī pirmo visaptverošo trauksmes cēlēju aizsardzības likumu, kas bija cieši saistīts ar 6. apņemšanos.¹ 7. apņemšanās kontekstā Latvija 2018. gada novembrī pieņēma Ētikas kodeksu, kas reglamentē interešu konfliktus un dāvanas, attiecības ar lobistiem un ierēdņu profesionālo rīcību. Tomēr valsts korupcijas apkarošanas reformā vēl ir vieta uzlabojumiem, jo īpaši finanšu un lobēšanas atklātības jomā. 2018. gada februārī, trešā Rīcības plāna periodā Latvijas trešā lielākā banka “ABLV Bank” bija spiesta pārtraukt darbību saistībā ar apgalvojumiem par institucionalizētu naudas atmazgāšanu un augsta līmeņa korupciju.² Turklāt Latvijai vēl jāpieņem atsevišķi tiesību akti par lobēšanu vai jāizveido lobēšanas reģistrs – situācija varētu mainīties jaunā, 2018. gada oktobrī ievēlētā parlamenta darbības laikā.

Latvijas ceturtais nacionālais Rīcības plāns (2020. – 2021. gadam) turpina darbību vairākās politikas jomās, kuras tika iekļautas trešajā plānā, ieskaitot atklātību publisko iepirkumu jomā, atvērtos datus, lobēšanas atklātumu un korupcijas novēršanu. Jaunās ceturta Rīcības plāna jomas ir atvērtas pārvaldības veicināšana vietējā līmenī un pretkorupcijas pasākumu izmēģinājumi veselības aprūpes nozarē.³

¹ Edgars Kupčs, “Saeima passes whistleblower protection law” [Saeima pieņem Trauksmes celšanas likumu]. (lsm.lv, 11 Oct. 2018), <https://eng.lsm.lv/article/politics/saeima/saeima-passes-whistleblower-protection-law.a295636/> (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

² Leta, “USA imposes sanctions against ABLV for money laundering schemes” [ASV piemēro sankcijas pret ABLV par naudas atmazgāšanas shēmām] (Baltic News Network, 14 Feb. 2018), <https://bnn-news.com/usa-imposes-sanctions-against-ablv-bank-for-money-laundering-schemes-180013> (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

³ Skat. Latvijas ceturto valsts atvērtās pārvaldības partnerības Rīcības plānu, https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Valsts_kanceleja/mkplans_ogp4_110220.pdf (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

II. Rīcības plāna īstenošana

IRM īstenošanas ziņojumā tiek vērtēts, vai apņemšanās “izpildīta pilnībā” un “vai tā sekmēja atvērtu pārvaldību?”. Šie divi rādītāji ir balstīti uz to, ciklāl katra apņemšanā izpildīta Rīcības plāna cikla beigās. Šajā ziņojumā netiek atkārtoti skatīti “pārbaudāmības”, “būtiskuma” vai “potenciālās ietekmes” novērtējumi, tie ir novērtēti NNM Latvijas Rīcības plāna izvērtējumā. Sīkāka informācija par katru rādītāju pievienota šī ziņojuma 2. pielikumā.

2.1 Pārskats

Lielākā daļa apņemšanos, kas iekļautas Latvijas trešajā Rīcības plānā, tika pilnībā vai būtiski izpildītas. Daļēji tas panākts, iekļaujot lielākajā daļā apņemšanos neliela apjoma, bet sasniedzamas darbības. 3. apņemšanās ievērojami palielināja atvērto datu pieejamību un izmantojamību. Atvērto datu portālā būtiski pieauga datu kopu skaits, kā arī to valsts iestāžu skaits, kuras publicē datu kopas portālā. Šī apņemšanās ietvēra arī konstruktīvu valdības un atvērto datu lietotāju sadarbību, lai noteiktu visnoderīgākās datu kopas, kas būtu jāpadara atvērtas. 5. apņemšanās rezultātā Finanšu ministrija atkārtoti izmantojamā un interaktīvā formātā publicē detalizētu informāciju par ierosināto un apstiprināto budžetu, kā arī gaidāmajiem rezultātiem. Tas ir būtisks uzlabojums, jo iepriekš informācija par budžetu galvenokārt tika publicēta PDF formātā. Turklāt, saskaņā ar 11. apņemšanos, sākot ar 2019. gada decembri, Latvijas jaunais Uzņēmumu reģistrs (UR) bez maksas un atklātā formātā nodrošina piekļuvi datiem par visām organizācijām, kas reģistrētas UR.

Turklāt, kaut arī, īstenojot 10. apņemšanos, izdevās panākt tikai nelielus uzlabojumus valsts uzņēmumu (kapitālsabiedrību) atklātībā, sagaidāms, ka nesen pieņemtie grozījumi Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā vēl lielākā mērā uzlabos atklātību 2020. gadā. Šie grozījumi paredz, ka uzņēmumu tīmekļa vietnēs jāsniedz informācija par iespējamiem valdes un konsultatīvās padomes locekļu interešu konfliktiem, īpaši attiecībā uz politisko piederību. Visbeidzot, 8. apņemšanās ievērojami samazināja lieko birokrātiju kā attiecībā uz pilsoņiem, tā uzņēmumiem, izveidojot dažādus e-pakalpojumus.

Lai gan arī citas apņemšanās risināja jautājumus saistībā ar nozīmīgām politikas jomām, Rīcības plānā paredzēto darbību mērogs bija ierobežots. Rīcības plāna periodā Latvija pieņēma visaptverošu trauksmes cēlēju aizsardzības likumdošanu un apstiprināja Ētikas kodeksu – juridiski saistošu dokumentu, kas nosaka kopējās vērtības un galvenos ētikas principus valsts pārvaldē. Ētikas kodeksā ir iekļauta arī sadaļa par attiecībām starp valsts amatpersonām un lobistiem – šis jautājums iekļauts arī ceturtajā Rīcības plānā. Kaut arī šīs divas iniciatīvas bija cieši saistītas ar 6. un 7. apņemšanos, darbības galvenokārt bija saistītas ar valsts amatpersonu izpratnes un informētības veicināšanu. Arī 4. apņemšanās bija vērsta uz lobēšanas pārredzamības sekmēšanu, bet darbības aprobežojās ar fokusgrupu diskusiju rīkošanu, lai noskaidrotu ieinteresēto pušu viedokļus par lobēšanu. Likumdošanas grozījumi, kas nepieciešami lobēšanas reģistram, vēl jāapstiprina.

2.2. Aņņemšanās

1. Efektīva sabiedrības līdzdalība

Apņņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šīs aņņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Veicināt efektīvāku sabiedrības līdzdalību valsts institūciju un pašvaldību darbā un lēmumu pieņņemšanas procesā, tajā skaitā – izmantojot tehnoloģijas:

- informēt par sabiedrības līdzdalības iespējām valsts institūciju un pašvaldību darbā un lēmumu pieņņemšanas procesā, tajā skaitā e-vidē un izmantojot NVO kā resursu informācijas izplatīšanai;
- apkopot sabiedrības līdzdalības labās prakses piemērus un izvērtēt sabiedrības līdzdalības atbilstību starptautiski atzītiem principiem un labai praksei;
- uzlabot sabiedrības informētību un iesaisti valsts pārvaldes darbā, ieviešot vienotu tiesību aktu projektu izstrādes un saskaņošanas portālu (sasaiste ar plāna 2. aņņemšanos) un valsts un pašvaldību iestāžu tīmekļvietņu vienoto platformu;
- nodrošināt sabiedrības līdzdalību publiskojamo atvērto datu kopu izvēlē. Veicināt sabiedrības informētību par publiskotām atvērto datu kopām un to izmantošanas iespējām (sasaiste ar plāna 3. aņņemšanos);
- popularizēt un paplašināt valsts pārvaldes pasākumu tiešraīžu izmantošanu;
- izmantot datus, tajā skaitā atvērtos datus, un pierādījumus tiesību aktu izstrādē un izvērtēšanā un sekmēt tiesību aktu izstrādes laikā radīto datu pieejamību sabiedrībai;
- paplašināt reģionālo NVO koordinators funkcijas ar uzdevumu nodrošināt aktivitātes pilsoniskās izglītības un konsultācijas līdzdalības veicināšanas jomās;
- sniegt valsts finansējumu nevalstiskā sektora attīstībai, prioritāri atbalstīt sabiedrības iesaisti un līdzdalību lēmumu pieņņemšanas un demokrātiskos procesos;
- sadarbības partneriem veicināt sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņņemšanas procesā Saeimā (portāla ManaBalss.lv projekts “ParVaiPret”).

Starpposma mērķi:

1.1. Stiprināt interešu aizstāvības kapacitāti nevalstiskajā sektorā un to NVO attīstību, kas veic sabiedrības līdzdalības funkciju valsts programmas „NVO fonds” ietvaros

1.2. Izvērtēt sabiedrības līdzdalības atbilstību OECD vadlīnijām “Labās prakses principi ieinteresēto pušu iesaistei”. Apkopot un popularizēt sabiedrības līdzdalības iespējas un labās prakses piemērus, tajā skaitā rīkojot apmācības politiku izstrādātājiem valsts un pašvaldību institūcijās

1.3. Izstrādājot sabiedrības integrācijas politikas plānu 2019.–2025. gadam, reģionālo NVO koordinators funkcijas paplašināt ar uzdevumu nodrošināt aktivitātes pilsoniskās izglītības un konsultācijas līdzdalības veicināšanas jomās”

Sākuma datums 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2019. gada 30. jūnijs

NNM vērtējums plāna izvērtējumā	NNM vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none"> • Pārbaudāma: Jā • Būtiska: Pilsoniskā līdzdalība • Potenciālā ietekme: Maza 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpilde: Būtiska • Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Nedaudz

Saskaņā ar šo apņemšanos, valdības mērķis bija finansēt interešu aizstāvības darbā iesaistīto NVO kapacitātes stiprināšanas programmas, novērtēt sabiedrības līdzdalības iespējas, izplatīt informāciju par labo praksi un apmācīt pašvaldību amatpersonas sabiedrības līdzdalības nodrošināšanā. Valdība arī apņēmas ar politikas dokumenta palīdzību uzticēt jaunas aizstāvības un konsultēšanas funkcijas reģionālajiem NVO koordinatoriem.¹

Rīcības plāna īstenošanas noslēgumā šī apņemšanās lielā mērā tika īstenota. NVO fonds finansēja divus grantu konkursus 2018. un 2019. gadā, un Kultūras ministrija ik gadu piešķir EUR 120 000 NVO projektu atbalstam valstī. Valsts kanceleja veica divas valdības institūciju un NVO aptaujas par sabiedrības līdzdalību. Aptauju rezultāti tika prezentēti konferencē 2018. gada augustā un publicēti Ministru kabineta tīmekļa vietnē.²

Kultūras ministrija izstrādāja oficiālu valsts integrācijas programmu, kā arī tās īstenošanai paredzētu budžetu, kuru valdība pieņēma 2018. gada 18. jūlijā.³ Ministrija arī sagatavoja detalizētu ilgtermiņa programmu pilsoniskās sabiedrības iesaistes stiprināšanai, taču tā netika pieņemta Rīcības plāna periodā.

Kopumā šīs apņemšanās rezultāti nedaudz uzlaboja ar sabiedrības līdzdalību saistīto situāciju Latvijā. Lai gan budžets sabiedrības līdzdalībai palielinājās (no EUR 855 909 līdz 1 279 484), politikas dokumentā – Valsts integrācijas programmā – nav skaidri noteikts, ka palielinātais finansējums tiks novirzīts reģionālajiem koordinatoriem. Tas nozīmē, ka NVO būs nepārtraukti jāuzrauga bormatīvo aktu, kā arī Kultūras ministrijas lēmumu par finansējumu īstenošana, lai nodrošinātu, ka budžeta līdzekļi tiek piešķirti saskaņā ar plānotajiem politikas mērķiem, par kuriem panākta vienošanās Rīcības plānā.

¹ Zinta Miezaine, Neatkarīgais novērtēšanas mehānisms, Latvijas Rīcības plāna izvērtējums (2017 – 2019) https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Lidzdaliba/latvia_design-report_2017-2019_lat_1.pdf Independent Reporting Mechanism (IRM): Latvia Design Report 2017–2019 (OGP, 2019), https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

² Jānis Čitskovskis, "Kā veidot efektīvāku sabiedrības līdzdalību valsts un pašvaldību institūciju darbā?" (Ministru kabinets, 2018. gada 29. augusts), https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/attachments/2_i_dala_janis_citskovskis.pdf. (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

³ Ministru kabinets, "Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas īstenošanas plānu 2019.-2020. gadam", rīkojums Nr. 345 ("Latvijas Vēstnesis", 2018. gada 18. jūlijs), <https://likumi.lv/ta/id/300483-par-nacionalas-identitates-pilsoniskas-sabiedribas-un-integrācijas-politikas-īstenošanas-planu-2019-2020-gadam>. (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

2. Likumprojektu sagatavošanas un sabiedrības uzklauššanas portāls

Apņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šis apņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

- MK lēmumu pieņemšanas procesa modernizēšana, nodrošinot efektīvāku un ātrāku valsts pārvaldes TAP izstrādes, saskaņošanas, apstiprināšanas un kontroles procesu.
- Uzlabot sabiedrības līdzdalības vidi tiesību aktu jaunrades procesā, tādējādi iedzīvinot atvērtās pārvaldības principu un iniciatīvas un nodrošinot atbilstību Informācijas sabiedrības attīstības pamatnostādņem 2014.–2020. gadam.

Rezultāta rādītāji (sasniegtā vērtība trīs gadus pēc projekta beigām):

- 165 institūcijas (organizācijas), kas izmanto koplietošanas risinājumu “Vienotā tiesību aktu projektu izstrādes, saskaņošanas, apstiprināšanas un kontroles vide”, t. sk. 115 valsts pārvaldes institūcijas un 50 NVO (t. sk. valdības sociālo un sadarbības partneru organizācijas);
- tehnisko (neautomatizēto) darbību īpatsvars TAP sagatavošanas un saskaņošanas procesā sasniegs 33 % no esošajiem 100 %;
- trīs atkalizmantošanai un koplietošanai pieejamās saturiskās datu kopas, kas tiek publicētas Latvijas Atvērto datu portālā;
- publiskā elektroniskā pakalpojuma “Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana” izmantošanas pieaugums līdz 85 % no visiem iesniegtajiem viedokļiem.

Iznākuma rādītāji:

- četri pilnveidoti darbības procesi;
- ieviests TAP portāls;
- ieviests publiskais e-pakalpojums “Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana”.

Starposma mērķi:

2.1. Vienotā TAP izstrādes un saskaņošanas portāla izstrāde un ieviešana

2.2. Vienotā TAP izstrādes un saskaņošanas portāla lietošanai nepieciešamo normatīvo regulējumu izmaiņas

2.3. E-pakalpojuma “Tiesību aktu projektu sabiedriskā apspriešana” izstrāde un ieviešana

2.4. Darbības procesu uzlabošana

2.5. Datu kvalitātes pilnveide un datu atkalizmantošanas nodrošināšana, sagatavojot atkalizmantojamo datu kopas un publicējot tās Latvijas Atvērto datu portālā

Sākuma datums: 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2020. gada 31. decembris

NNM vērtējums plāna izvērtējumā	NNM vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none"> • Pārbaudāma: Jā • Būtiska: Informācijas pieejamība, Pilsoniskā līdzdalība • Potenciālā ietekme: Vidēja 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpilde: Ierobežota • Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Nemainījās

Lai arī Latvijas likumdošana pieprasa konsultācijas par sabiedrībai svarīgiem dokumentiem, sabiedrībai bieži nav viegli izsekot plānotajiem grozījumiem, jaunajai politikai un likumiem. Šīs apņemšanās mērķis bija izveidot jaunu likumu un politikas izstrādes portālu, kas nodrošinātu arī e-līdzdalību, lai palīdzētu pilsoņiem aktīvi piedalīties politikas plānošanā. Portāls padarītu tiesību aktu projektus un publiskus komentārus pieejamus vienā tiešsaistes avotā, tādējādi vienkāršojot sabiedrības līdzdalību.

Līdz Rīcības plāna perioda beigām (2019. gada jūlijs) Valsts kanceleja bija izstrādājusi portāla tehniskās specifikācijas un nodrošinājusi projekta budžetu. Valsts kanceleja arī noslēdza līgumu ar uzņēmumu par portāla attīstību. Tomēr, tā kā portāla izmēģinājuma versija nav publiski pieejama, šī apņemšanās nav pilnībā izpildīta. Šīs apņemšanās īstenošanas laikā nenotika konsultācijas ar NVO, tomēr tās ir paredzētas pēc programmatūras izstrādes.

Projekts tika iesniegts Memoranda padomei pēc trešā Rīcības plāna perioda – 2019. gada 25. septembrī. Atbilstoši valdības plānam, portāla izstrāde jāpaveic līdz 2021. gada aprīlim un tā pārbaudē paredzēts iesaistīt tādas NVO kā Latvijas Pilsoniskā alianse un Providus.¹ Tā kā līdz Rīcības plāna perioda beigām portāls nebija izveidots, šī apņemšanās nav devusi ieguldījumu sabiedrisko apspriešanu jomā.

¹ Viktors Sidorenkovs, "TAP portāls (Vienotais Tiesību Aktu Projektu izstrādes un saskaņošanas portāls)" (Ministru kabinets, 2019. gada 25. septembris), https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Lidzdaliba/20190925_tap_memoranda_padome.pdf. (pēdējo reizi skatīts 06.06.2020.).

3. Atvērto datu portāls

Apņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šis apņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Izveidot efektīvu Latvijas valsts un pašvaldību iestāžu Atvērto datu portālu www.data.gov.lv un veicināt datu atvērtību:

- lai veicinātu publiskās pārvaldes datu atvēršanu, izstrādāt un izskaidrot datu publicēšanas formātus, standartus, metodiku;
- iestrādāt grozījumus normatīvajos aktos, nosakot Latvijas Atvērto datu portāla darbību, ievērojot personas datu aizsardzības prasības un principus;
- identificēt pieprasījumu pēc konkrētām datu kopām, tajā skaitā:
- izvērtēt ieguvumus un iespējas, mainot datu finansēšanas modeli;
- kopā ar sadarbības partneriem apkopot prioritāri atveramo datu kopu sarakstu, kuru atvēršana ir sabiedrības interesēs.

Rezultāta rādītāji (sasniežamā vērtība trīs gadus pēc projekta beigām):

- palielinās datu apjoms Atvērto datu portālā (ieguldījums publiskā sektora vidējā informācijas atkalizmantošanas indeksā (2015.g. – 0 punkti, trīs gadus pēc projekta beigām – 100));
- apkopots prioritāri publicējamo datu kopu saraksts un vērtīgu datu atvēršanas ieguvumi;
- īstenots vajadzību monitorings, pastāvīgi analizējot un uzraugot situāciju valsts pārvaldes iestādēs;
- apzinātas sabiedrības vajadzības pēc datiem, noskaidrots to izmantošanas apjoms un apmierinātība ar pieejamajiem datiem.

Iznākuma rādītāji:

- publicētas 120 datu kopas Atvērto datu portālā;
- izstrādāta metodika datu publicēšanai Atvērto datu portālā;
- veikts vajadzību monitorings.

Starpposma mērķi:

3.1. Atvērto datu portāla publicēšana

3.2. Datu kopu publicēšana Atvērto datu portālā

3.3. Datu publicēšanas metodikas izstrāde

3.4. Datu publiskošanas izmaksu un ietekmes uz valsts budžetu izvērtējums (informācijas sniegšana Ministru kabinetam)”

Sākuma datums: 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2019. gada 30. jūnijs

NNM vērtējums plāna izvērtējumā	VNM vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none"> • Pārbaudāma: Jā • Būtiska: Informācijas pieejamība, Pilsoniskā līdzdalība • Potenciālā ietekme: Vidēja 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpilde: Pabeigta • Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Ievērojami

Latvijas otrais Rīcības plāns (2015. – 2017. gadam) palīdzēja izveidot atvērto datu portālu, kā arī jaunas atvērto datu vadlīnijas. Saskaņā ar pašreizējo apņemšanos, valdības mērķis bija noteikt prioritātes jaunu datu kopumu publicēšanai portālā un paplašināt to iestāžu loku, kuras publisko datus. Tika plānots arī popularizēt pieejamos datus tiešo lietotāju vidū.

Šī apņemšanās tika pilnībā īstenota. Līdz Rīcības plāna perioda beigām atvērto datu portālā bija iekļautas 250 jaunas datu kopas, kuras sniedza 50 institūcijas¹. Ministru kabinets pieņēma grozījumus privātuma aizsardzībai noteikumos “Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā”²

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM) izstrādāja datu publicēšanas metodiku³. VARAM konsultējās ar divām profesionālām IT asociācijām – Latvijas Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju asociāciju (LIKTA) un Latvijas atvērto tehnoloģiju asociāciju (LATA), lai noskaidrotu, kādas būtu datu kopu atvēršanas prioritātes. Ministrija aptaujāja arī citas ieinteresētās puses.⁴ Balstoties iegūtajā informācijā, VARAM iesniedza valdībai prioritāro datu kopu sarakstu, iekļaujot:⁵

- informāciju no Valsts kases par valdības izdevumiem,
- Iekšlietu ministrijas statistiku par krimināllietām (lietas, cietušo un personu, kurām nepieciešama tiesiska aizstāvība tiesā, demogrāfija),
- Lauku atbalsta dienesta datus par zemes izmantošanu un valsts subsīdijām,
- VARAM datus par atkritumiem un plānoto atkritumu likvidēšanu,
- Centrālās vēlēšanu komitejas datus par vēlēšanu rezultātiem,
- datus par sabiedriskā transporta satiksmi,
- Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra datus par gaisa un ūdens kvalitāti.⁶

VARAM savā ziņojumā iekļāva izmaksas un ieguvumus no šo datu atvēršanas bez maksas gadījumos, kad iestādes iepriekš iekasēja maksu par šo datu apskati. VARAM arī iesniedza valdībai atvērto datu stratēģiju Latvijai, kurā ietverts princips “atvērt pēc noklusējuma”. Lai uzlabotu portāla izmantojamību, datu entuziasti izstrādāja novatoriskas vizualizācijas, piemēram, datus par parlamenta deputātu balsojumiem⁷ un ienākumiem, kā arī valsts izdevumiem.⁸ Eksperti izstrādā datu vizualizācijas ceļiem, ceļu satiksmes negadījumiem, atkritumiem, reģiona kodiem un meteoroloģiskajiem datiem.⁹

Kopumā šī apņemšanās ļāvusi ievērojami paplašināt datu pieejamību un izmantojamību. Datu kopu skaits atvērto datu portālā pieaudzis no 32 datu kopām līdz 250, un to publisko institūciju skaits, kuras publicējušas datu kopas, audzis no 12 līdz 50. Apņemšanās arī paredzēja valdības un atvērto datu lietotāju konstruktīvu sadarbību, nosakot, kuras datu kopas atvērt. VARAM sagatavoja analīzi, lai pārstrukturētu finansēšanas sistēmu attiecībā uz datiem, kuri vēl nav pieejami bez maksas.¹⁰

¹ Latvijas Atvērto datu portāls: <https://data.gov.lv/lv> (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

² Ministru kabinets, “Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā” noteikumi Nr. 611 (“Latvijas Vēstnesis”, 2018. gada 25. septembris), 28, <https://likumi.lv/ta/id/301865#p28> (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

³ Latvijas Atvērto datu portāls, “Vadlīnijas, standarti un rīki” (Valsts reģionālās attīstības aģentūra, 2019. gada augusts), <https://data.gov.lv/lv/publicetajiem> (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

⁴ Latvijas Atvērto datu portāls, "Iesaki datu kopu" (Valsts reģionālās attīstības aģentūra), <https://data.gov.lv/lv/iesaki-datu-kopu> (pēdējo reizi skatīts 05.05.2020.).

⁵ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, "Ar 21 jaunu datu kopu papildinās Latvijas Atvērto datu portālu" (2018. gada 17. jūlijā), http://www.varam.gov.lv/lat/aktual/preses_relizes/?doc=26251 (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

⁶ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, "Tiesību aktu projekti: Informatīvais ziņojums "Par prioritāri atveramajām datu kopām, kas ir valsts iestāžu rīcībā" (Ministru kabinets, 2018. gada 17. jūlijs.), <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?dateFrom=2018-01-01&dateTo=2018-12-10&text=Par+priorit%C4%81ri+atveramaj%C4%81m+datu+kop%C4%81m%2C+kas+ir+valsts+iest%C4%81%C5%BEu+r%C4%ABc%C4%ABb%C4%81&org=0&area=0&type=0> (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

⁷ Aivis Brutāns, "Balsošanas statistika: 13. Saeimas deputātu balsojumu dati līdz 2019. gada 7. novembrim" (Infogramma, 2019), https://infogram.com/saeima_13th_votes3-1h7j4d3jxv7v2nr?fbclid=IwAR2cAS63NOUwrju0JA17bDollaD_BSyJwn5R6cWqmi-J7JG_UOPQW1PSgEw (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

⁸ "2019.gada valsts budžeta ieņēmumu un izdevumu sadalījums" https://aivisb.shinyapps.io/Budget_shiny/?fbclid=IwAR0eYe5eZnaU0ihmny69GvIsT3Sjsl5Tx6WJgv4auIveHaUZL7sVN-rpq00 (pēdējo reizi skatīts 01.05.2020.).

⁹ Atbildes uz NNM pētnieces jautājumu interneta datu forumā Latvijas datu entuziastiem vietnē Facebook @datuskolasforums, 2020. gada 10. janvāris.

¹⁰ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (VARAM), epasts NNM pētniecei, 2019. gada 9. oktobrī.

4. Lēmumu pieņemšanas procesa un lobēšanas atklātums

Apņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šis apņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Veicināt lēmumu pieņemšanas procesa valsts institūcijās un lobēšanas atklātumu:

- identificēt galvenās ar lobēšanu un tās atklātības trūkumu saistītās problēmas likumdošanas un izpildvaras institūcijās un apzināt dažādu iesaistīto pušu redzējumu par to risinājumu;
- veicināt izpratni par atklātību lēmumu pieņemšanas procesā, lēmumu un to pamatojuma izskaidrošanu sabiedrībai, ieviešot vienotas vērtības un ētikas principus valsts pārvaldē.

Starpposma mērķis:

4.1. Organizēt fokusa grupu diskusijas par lobēšanas atklātību

Sākuma datums: 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2019. gada 30. jūlijs

NNM vērtējums plāna izvērtējumā	NNM vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none">• Pārbaudāma: Jā• Būtiska: Pilsoniskā līdzdalība• Potenciālā ietekme: Maza	<ul style="list-style-type: none">• Izpilde: Pabeigta• Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Nedaudz

Kaut arī lēmumu pieņemšana Latvijā parasti ir caurskatāma, ministriju ierēdņiem un parlamentāriešiem nav jāatklāj tikšanās ar īpašām interešu grupām. Šīs apņemšanās mērķis bija ieviest kopēju izpratni par ētiku valsts pārvaldē un apkopot ieinteresēto pušu sniegto informāciju un viedokļus par lobēšanu.¹

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) pilnībā īstenoja šo apņemšanos. KNAB izstrādāja grozījumus Saeimas Kārtības rullī, kurus 2017. gada 14. novembrī atbalstīja Saeimas Juridiskā komiteja. Grozījumi paredz:

- atklāt Saeimas deputātu piedāvātos priekšlikumus un grozījumus likumprojektos, kā arī informāciju par tām interešu grupām vai personām, ar kurām katra priekšlikuma vai grozījuma sagatavošanas laikā notika apspriešanās;
- publiskot komisiju darba kārtības, komisiju viesus (NVO, ekspertus utt.) un visus dokumentus, kas saņemti pirms komisiju sanāksmēm (vēstules, atzinumus par projektiem, Saeimas deputātu priekšlikumus utt.);
- nodrošināt vienlīdzīgas iespējas piedalīties konsultācijās visām formālajām un neformālajām grupām, kā arī indivīdiem, sniegt informāciju par konsultācijām; turklāt
- dot Saeimas Mandātu, ētikas un iesniegumu komisijai tiesības ierosināt lietas par neētisku rīcību saistībā ar Saeimas deputātu pienākumu informēt savas komisijas par iespējamiem interešu konfliktiem, kas viņiem varētu rasties saistībā ar likumprojektiem.

KNAB iesniedza arī grozījumus likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, kas uzliek par pienākumu Saeimas deputātiem informēt par iespējamiem interešu konfliktiem, kas viņiem varētu rasties saistībā ar likumprojektiem.² Tomēr neviens no šiem grozījumiem netika pieņemts līdz Rīcības plāna perioda beigām.³

Šīs saistības ietvaros “Delna” un Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisija 2018. gada 10. decembrī organizēja diskusiju par lobistu reģistra nepieciešamību un lobēšanas noteikumiem. Turklāt 13 parlamentārieši parakstīja Transparency International Starptautisko deklarāciju pret korupciju.⁴ Komisija balsoja par lobēšanas noteikumu izstrādes koncepciju 2019. gada pavasara sesijā. Tā izveidoja darba grupu likumprojekta izstrādei. Grupā iekļauti Saeimas deputāti no visām Saeimā ievēlētajām politiskajām frakcijām.⁵

Šī apņemšanās nedaudz uzlaboja situāciju līdzdalības kontekstā, jo tika organizētas fokusgrupu diskusijas. Tomēr netika panāktas nekādas izmaiņas lobēšanas atklātībā, jo ierosinātie grozījumi vēl nav stājušies spēkā. Tādējādi Latvijā joprojām trūkst atvērtu datu lobistu reģistra.⁶ Neskatoties uz to, Saeima, kura tika ievēlēta apņemšanās izpildes laikā (2018. gada 16. oktobrī), plāno pieņemt grozījumus tās pilnvaru laikā. Turklāt Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisija piedalījās ceturtā Rīcības plāna (2019. – 2021. gadam) izstrādē, kas ietver apņemšanos padarīt lobēšanu atklātu.⁷ Visbeidzot, jāatzīmē, ka rezultāti, kas sasniegti saskaņā ar pašreizējās plāna 7. apņemšanos (Ētikas kodeksu), attiecas arī uz lobēšanas noteikumiem, bet tiek analizēti atsevišķi, saistībā ar 7. apņemšanos.

¹ Zinta Miezaine, Neatkrīgais novērtēšana mehānisms, Latvijas rīcības plāna izvērtējums (2017 – 2019) https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Lidzidaliba/latvia_design-report_2017-2019_lat_1.pdf Independent Reporting Mechanism (IRM): Latvia Design Report 2017–2019 (OGP, 2019), https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.)

² Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB) epasta vēstule NNM pētniecei, 2019. gada oktobris.

³ Turpat.

⁴ Turpat.

⁵ Intervija ar Saeimas deputāti Inesi Voiku, 2020. gada 19. jūnijā.

⁶ Antonio Greco, Open data and the fight against corruption in Latvia, Sweden and Finland: Latvia (Delna, Open Knowledge International, Nov. 2018), 23, https://delna.lv/wp-content/uploads/2018/11/OD4AC_LV_Final7.pdf (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

⁷ Latvijas Republikas Ministru kabinets, Fourth National Open Government Partnership Action Plan of Latvia 2020–2021 (OGP, 11 Feb. 2020), 17–20, https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2020/01/Latvia_Action-Plan_2019-2021_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

5. Interaktīvais budžets

Apņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šīs apņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Sākot ar 2017. gada valsts budžetu un turpmāk ik gadu, interaktīvā veidā tiks atspoguļota informācija par gadskārtējo valsts budžetu FM tīmekļvietnē.

Apņemšanās mērķa grupa ir sabiedrība – ikviens interesents.

Sabiedrībai būs iespēja uzskatāmā un saprotamā veidā uzzināt un izsekot, kādās jomās un kādā apmērā tiek ieguldīta nodokļu maksātāju nauda un kādi rezultāti sagaidāmi.

Starpposma mērķis:

5.1. 2018. gada valsts budžets atspoguļots interaktīvā veidā FM tīmekļvietnē 2018. gada 1. pusgads

Sākuma datums: 2018. gada 1. janvāris

Beigu datums: 2018. gada 31. decembris

NNM vērtējums plāna izvērtējumā	NNM vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none">• Pārbaudāma: Jā• Būtiska: Informācijas pieejamība• Potenciālā ietekme: Vidēja	<ul style="list-style-type: none">• Izpilde: Pabeigta• Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Ievērojami

Šīs apņemšanās mērķis ir palielināt valsts budžeta caurskatāmību un sabiedrības izpratni par valsts budžetu. Lai to izdarītu, Finanšu ministrija (ar Latvijas pretkorupcijas kustību "Atkrāpies!") plānoja izveidot interaktīvu instrumentu, lai uzlabotu navigāciju budžeta informācijā un datos. Ministrija arī plānoja publicēt datus par visiem valsts budžetiem savā tīmekļa vietnē, sākot ar 2018. gadu, un pārsūtīt datus uz atvērto datu portālu, kur tie būtu pieejami atkārtoti izmantojamā formātā.

Finanšu ministrija ziņo, ka tā pilnā mērā izpildījusi apņemšanos.¹ Tā savā tīmekļa vietnē² rekonstruējusi budžeta datu sadaļu, sniedzot informāciju par valsts budžeta izstrādi, kā arī plānotajiem finanšu ieguldījumiem un gaidāmajiem politikas rezultātiem. Jaunajā instrumentā ir iekļauta informācija par nākamā fiskālā gada budžeta sagatavošanu, ieskaitot tā grafiku, saistītos Ministru kabineta lēmumus un Saeimai iesniegto galīgo dokumentu.³ Sabiedrība var sekot līdzi arī budžeta jaunumiem, izmantojot tēmturi # Budžets2020 Twitter.

No 2018. gada aprīļa, ikviens var noskaidrot, cik liels finansējums tiek iedalīts noteiktiem politikas mērķiem un kuras iestādes šo mērķu sasniegšanai izmanto valsts resursus. Interaktīvajā infografikā iekļautās politikas jomas ir veselība, izglītība, sociālā drošība, aizsardzība, kultūra un atpūta, ekonomika (piemēram, transports, lauksaimniecība) un tādas vispārējas valdības funkcijas kā ārpolitika⁴ Katrā sadaļā norādītas apakšsadaļas, atbildīgās institūcijas, politikas mērķi, ieguldījumi, iznākumi un rezultāti. Piemēram, sociālā nodrošinājuma sadaļā ietilpst apakšsadaļas par pensijām, sociālo aizsardzību veselības

problēmu gadījumā, atbalstu ģimenēm ar bērniem, bezdarbnieku sociālo aizsardzību un personu ar invaliditāti sociālo aizsardzību.⁵

Finanšu ministrija uzsākusi arī atvērtā budžeta datu publicēšanu atvērto datu portālā, izmantojot trīs informācijas līmeņus:

1. Plānotais budžeta procents deviņās jomās: sociālā drošība, aizsardzība, ekonomiskās aktivitātes, iekšlietas un drošība, veselība, vispārējās valdības funkcijas, izglītība un zinātne, kā arī atpūta un kultūra;
2. Informācija par budžeta ieguldījumiem apakšsadaļās katrā no šīm jomām un to ienākumu avotiem, kas paredzēti šiem mērķiem; kā arī
3. Informāciju par plānotajiem rezultātiem katrā jomā, kas ir pieejama kā interaktīvs infografiks *Excel* formātā.⁶

Kopumā šī apņemšanās ļāva ievērojami uzlabot budžeta pārredzamību. Finanšu ministrijas jaunā infografika nodrošina NVO, pētniekiem, plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrībai piekļuvi daudz detalizētākai informācijai par ierosinātajiem un apstiprinātajiem budžetiem, kā arī sagaidāmajiem rezultātiem. Pirms Rīcības plāna Latvijas budžets tika publicēts Finanšu ministrijas tīmekļa vietnē tādā formātā, kas neļāva skaidri saprast, cik daudz naudas tika atvēlēts noteiktām politikām. Piemēram, budžets, nodokļu grozījumi un ar tiem saistītie likumi tika publicēti PDF formātā, ierobežojot informācijas atkārtotu izmantojamību un kavējot datu meklēšanu. Skaitļu tabulas arī nesniedza informāciju par plānotajiem rezultātiem.⁷ Apņemšanās rezultātā šī informācija tagad pieejama atvērtā formātā analīzei un atkārtotai izmantošanai. Statistika liecina, ka budžeta datiem sešu mēnešu laikā pēc publicēšanas piekļūts vairāk nekā 200 reizes.⁸

¹ Finanšu ministrija, epasta vēstule NNM pētniecei, 2019. gada oktobrī.

² Finanšu ministrija, "Valsts budžets" (2018. gada 31. janvārī), http://fm.gov.lv/lv/sadalas/valsts_budzets/ (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

³ Finanšu ministrija, "#budzets2020" [#budget2020] (5 May 2020), https://fm.gov.lv/lv/sadalas/valsts_budzets/valsts_budzeta_izstrade/budzets2020/ (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

⁴ Finanšu ministrija, "Valsts budžets 2020" <https://www.fm.gov.lv/valstsbudzets/> (pēdējo reizi skatīts 01.05.2020.).

⁵ Turpat.

⁶ Finanšu ministrija, "Finanšu ministrija: atrastas 4 datu kopas" (Valsts reģionālās attīstības aģentūra), <https://data.gov.lv/dati/lv/organization/finansu-ministrija> (pēdējo reizi skatīts 20.05.2020.).

⁷ Zinta Miezaine, Neatkrīgais novērtēšana mehānisms, Latvijas rīcības plāna izvērtējums (2017 – 2019) https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Lidzdaliba/latvia_design-report_2017-2019_lat_1.pdf Independent Reporting Mechanism (IRM): Latvia Design Report 2017–2019 (OGP, 2019), https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.)

⁸ Valsts reģionālās attīstības aģentūra "Datu kopas: atrastas 8 datu kopas: budžets, <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset?tags=bud%C5%BEets> (pēdējo reizi skatīts 20.05.2020.).

6. Atbalsta mehānisms trauksmes cēlēju aizsardzībai

Apņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šīs apņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Veicināt efektīva trauksmes celšanas un trauksmes cēlēju aizsardzības mehānisma ieviešanu:

- veikt informatīvus pasākumus, kas veicina izpratni par trauksmes celšanu un trauksmes cēlēju aizsardzību;
- popularizēt iespējas celt trauksmi kompetentajām iestādēm;
- veicināt efektīva vienotā trauksmes celšanas mehānisma izstrādi un ieviešanu;
- izpētīt labo praksi, kā efektīvāk nodrošināt trauksmes cēlēju aizsardzību.

Starpposma mērķi:

6.1. Biedrības “Sabiedrība par atklātību Delna” informatīva kampaņa izstāde par trauksmes celšanu

6.2. Starptautiska konference “Trauksmes celšanas veicināšana un trauksmes cēlēju aizsardzība”

Sākuma datums: 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2019. gada 30. jūlijs

NNM vērtējums plāna izvērtējumā	NNM vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none">• Pārbaudāma: Jā• Būtiska: Atbildība sabiedrības priekšā• Potenciālā ietekme: Maza	<ul style="list-style-type: none">• Izpilde: Pabeigta• Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Nedaudz

Latvija 2018. gada 11. oktobrī pieņēma Trauksmes celšanas likumu. Tas ir valsts pirmais visaptverošais trauksmes cēlēju aizsardzības likums.¹ Šīs apņemšanās mērķis bija popularizēt labāko praksi šajā jomā un mudināt cilvēkus ziņot par varas ļaunprātīgu izmantošanu uzņēmumos un valdībā. Šī apņemšanās ietvēra divas darbības: izstādes un informācijas kampaņas organizēšanu par trauksmes cēlēju aizsardzību un šai tēmai veltītas starptautiskas konferences rīkošanu

Abas darbības tika pilnībā īstenotas. 2017. gada 9. oktobrī Valsts kanceleja kopā ar Valsts administrācijas skolu, Saeimu un Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju organizēja starptautisku konferenci par trauksmes celšanas un trauksmes cēlēju aizsardzības veicināšanu. Konferencē piedalījās starptautiski eksperti², kā arī pašvaldību, NVO un uzņēmumu pārstāvji.³ Videoieraksti pieejami Saeimas tīmekļa vietnē.⁴ Pēc konferences Valsts kanceleja publicēja ziņojumu ar ieteikumiem Saeimai par to, kā uzlabot likumprojektu, nodrošināt trauksmes cēlēju anonimitāti un izstrādāt iekšējās procedūras lietu izskatīšanai valdības institūcijās.

Transparency International Latvija (“Delna”) un pretkorupcijas kustība “Atkrāpies!” no 2017. gada 25. septembra līdz 27. oktobrim organizēja izstādi par trauksmes celšanu Nacionālajā bibliotēkā Rīgā. Tajā tika demonstrēti deviņi starptautiski stāsti par to, kā trauksmes celšana panākusi pozitīvas pārmaiņas. Pēc tam izstāde tika pārcelta uz Finanšu ministriju un Valsts

ieņēmumu dienestu, un "Delnas" tīmekļa vietnē joprojām pieejama izstādes elektroniskā versija.⁵

Neilgi pēc konferences, 2017. gada decembrī, Saeima izveidoja darba grupu likumprojekta izstrādei. Trauksmes celšanas likums Latvijā stājās spēkā 2019. gada 1. maijā, pašreizējā Rīcības plāna ieviešanas laikā. Likums liek organizācijām pieņemt iekšējus trauksmes cēlēju aizsardzības pasākumus, kas nodrošina anonimitāti, aizliedz sodīt trauksmes cēlētus un attiecībā uz paziņotajiem faktiem uzliek pierādīšanas pienākumu darba devējam. Likums arī paredz Valsts kancelejas mediāciju. Valsts kanceleja 2019. gada aprīlī izveidoja kontakta punktu trauksmes celšanai un izstrādāja jaunu tīmekļa vietni, kas veltīta trauksmes celšanai.⁶ Tīmekļa vietnē ir instrukcijas, kā noteikt korupciju un atbildīgo institūciju, kā arī paskaidrots, kā tiek aizsargāti trauksmes cēlji. Būtiska šīs tīmekļa vietnes sadaļa ir kompetento iestāžu saraksts, šo iestāžu ziņošanas kanāli un trauksmes cēlēju kontaktpersonas.⁷

Izpratnes veicināšana šīs apņemšanās ietvaros bija svarīga likuma pieņemšanai, jo jaunievēlētā Saeima organizēja komisiju, kas virzīja likumprojektu un balsoja par to. Tomēr darbību galīgā ietekme uz mainīgo valdības praksi bija niecīga, jo tie bija vienreizēji notikumi.

¹ Latvijas Republikas Saeima, "Trauksmes celšanas likums" Nr. 2018/210.2 ("Latvijas Vēstnesis", 2018. gada 11. oktobris), <https://likumi.lv/ta/id/302465-trauksmes-celsanas-likums> (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

² Eksperti no Francijas, Īrijas, Latvijas, Lietuvas, Nīderlandes, ASV un ESAO.

³ Saeimas preses dienests, "Saeimā starptautiskā konferencē diskutē par trauksmes celšanas veicināšanu un trauksmes cēlēju aizsardzību" (Latvijas Republikas Saeima, 2017. gada 9. oktobris), <https://www.saeima.lv/lv/aktualitates/saeimas-zinas/26221-saeima-starptautiska-konference-diskute-par-trauksmes-celsanas-veicinasanu-un-trauksmes-celeju-aizsardzibu> (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

⁴ Skat. http://cdn.tiesraides.lv/saeima.lv/20171010151949_saeima1 (pēdējo reizi skatīts 01.06.2020.).

⁵ Skat. http://www.celtrauksmi.lv/?fbclid=IwAR29W-YuDIou_soVx0fl0hYlsydGLRkWW1XzOH4zdWa74APpDjwCfzfz8ss (pēdējo reizi skatīts 03.06.2020.).

⁶ Trauksmescelejs.lv, "Kas ir trauksmes celšana?" <https://www.trauksmescelejs.lv/>.

⁷ See <https://www.trauksmescelejs.lv/kur-celt-trauksmi> (pēdējo reizi skatīts 25.05.2020.).

7. Ētikas kodekss

Apņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: T Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šis apņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Veikt mērķtiecīgus ieviešanas pasākumus, lai veicinātu izpratni par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem:

- apstiprināt vienoto valsts pārvaldes vērtību un ētikas principu kodeksu;
- izstrādāt metodisku materiālu par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem un izplatīt to valsts pārvaldē;
- organizēt visās ministrijās, piedaloties to padotības iestādēm, skaidrojošus pasākumus par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem;
- izstrādāt e-apmācību kursu par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem;
- valsts pārvaldes iestādēs veicināt nodarbināto izpratni un diskusiju par vērtībām un ētikas principiem un tiem atbilstošu rīcību.

Starpposma mērķi:

7.1. Metodisks materiāls par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem un izplatīt to valsts pārvaldē

7.2. E-apmācību kurss par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem

7.3. Skaidrojoši pasākumi par valsts pārvaldes vērtībām un ētikas principiem ministrijās ar padotības iestāžu līdzdalību

Sākuma datums: 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2019. gada 30. jūlijs

NNM vērtējums plāna izvērtējumā ziņojumā	NNM vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none">• Pārbaudāma: Jā• Būtiska: Nav skaidrs• Potenciālā ietekme: Maza	<ul style="list-style-type: none">• Izpilde: Pabeigta• Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Nedaudz

Otrā Rīcības plāna (2015–2017) ietvaros Latvija izstrādāja Ētikas kodeksu valsts sektora darbiniekiem, lai risinātu interešu konfliktus un jautājumus par dāvanām, attiecībām ar lobistiem un ierēdņu profesionālo rīcību. Valdība apstiprināja Ētikas kodeksu 2018. gada 21. novembrī pašreizējā, trešā Rīcības plāna īstenošanas laikā.¹ Šis apņemšanās mērķis bija palielināt ierēdņu izpratni un informētību par kodeksu, izmantojot metodiku, tiešsaistes kursu un citas izglītojošas aktivitātes.

Valsts kanceleja, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) un Valsts administrācijas skola organizēja profesionālās ētikas apmācības 5662 valsts amatpersonām un valstij piederošiem uzņēmumiem. Valsts administrācijas skola izstrādāja ētikas apmācības kursu, un aptuveni 400 studentiem tika organizēti apmācības kursi universitātēs. KNAB vadīja 48 izglītojošus seminārus 2615 studentiem no valsts un pašvaldību institūcijām.² Kopumā šis apņemšanās ietvaros veiktās komunikācijas aktivitātes nedaudz uzlaboja lobēšanas regulējumu Latvijā.

Ētikas kodekss ir publiski pieejams dokuments, kas regulē valsts amatpersonu un lobistu savstarpējo mijiedarbību un kurā ir prasība publiskot sanāksmes ar lobistiem publiski pieejamās anotācijās, kas tiek pievienotas likumprojektiem. Kodekss paredz, lai valdības ierēdņi vienādi nodotu ieinteresētajām personām visu informāciju, kas tiek atklāta lobistiem. Tas ietver arī vadlīnijas par ētikas komisiju darbību valsts iestādēs un piedāvā labu praksi sarežģītu situāciju risināšanai.³ Ētikas kodeksa neievērošana var būt par iemeslu disciplinārlietu ierosināšanai pret ierēdņiem.

Kaut arī Ētikas kodekss ir pozitīvs solis ceļā uz labāku lobēšanas regulējumu, Latvijai joprojām trūkst publiski pieejama lobēšanas reģistra, kas ievērojami uzlabotu atklātību (plašāks paskaidrojums – pie 4. apņemšanās). Ierosinātie likumdošanas grozījumi lobēšanas atklātībai netika pieņemti līdz trešā Rīcības plāna perioda beigām, taču šī politikas joma iekļauta arī Latvijas ceturtajā Rīcības plānā (2019. – 2021. gadam).

¹ Latvijas Saeima, "Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi", Nr. 2018/235.12 ("Latvijas Vēstnesis", 2018. gada 21. novembris), <https://likumi.lv/ta/id/303328-valsts-parvaldes-vertibas-un-etikas-pamatprincipi> (pēdējo reizi skatīts 03.06.2020.).

² Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja epasta vēstule NNM pētniecei, 2019. gada oktobris.

³ Zinta Miezaine, Neatkrīgais novērtēšana mehānisms, Latvijas rīcības plāna izvērtējums (2017 – 2019) https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Lidzdaliba/latvia_design-report_2017-2019_lat_1.pdf Independent Reporting Mechanism (IRM): Latvia Design Report 2017–2019 (OGP, 2019), https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.) https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

8. Virzība uz “nulles birokrātiju”

Apņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šis apņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Virzīties uz “nulles birokrātiju”:

- mazināt administratīvo slogu iekšēji valsts pārvaldē;
- mazināt administratīvo slogu uzņēmējiem un iedzīvotājiem, iesaistot sabiedrību; • izstrādāt Latvijas labāka regulējuma politiku.

Starposma mērķi:

8.1. Veikt aptauju “Mazinām slogu kopā” (par administratīvo slogu noteiktās jomās) vismaz reizi gadā

8.2. Izvērtēt administratīvo slogu iekšēji valsts pārvaldē un sniegt priekšlikumus tā mazināšanai, kā arī uzsākt šo priekšlikumu ieviešanu

8.3. Izstrādāt Latvijas labāka regulējuma politiku, vienlaikus izvirzot mērķi “nulles birokrātija”

Sākuma datums: 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2019. gada 30. jūlijs

NNM vērtējums plāna izvērtējumā	NNM Vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none">• Pārbaudāma: Jā• Būtiska: Pilsoniskā līdzdalība• Potenciālā ietekme: Maza	<ul style="list-style-type: none">• Izpilde: Pabeigta• Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Nedaudz

Pēdējos gados Latvija pastāvīgi mazina birokrātisko slogu pilsoņiem un uzņēmumiem. Valsts kanceleja izveidoja divus interaktīvus instrumentus, kuri palīdz cilvēkiem ziņot par problēmām saskarsmē ar valsts iestādēm: “Mazinām slogu kopā”¹ un mobilo aplikāciju “Futbols”², kur cilvēki var sniegt atsauksmes par institūcijām, kuras sniedz pakalpojumus.³ Saistībā ar šo apņemšanos Valsts kancelejas mērķis bija veikt ikgadēju aptauju par to, kā vēl vairāk samazināt nevajadzīgo birokrātiju, kā arī analizēt starpiestāžu slogu valsts pārvaldē, lai apzinātu risinājumus.

Balstoties platformā “Mazinām slogu kopā”, Valsts kanceleja laikposmā no 2018. gada jūnija līdz septembrim īstenoja akciju “Piespēlē vienreiz, trāpi vienmēr”, lai uzzinātu par situācijām, kad valdības iestādes pieprasa informāciju no pilsoņiem, kaut arī tā jau ir šīm iestādēm pieejama. Aptaujas rezultātā tika saņemti 110 gadījumi. Valsts kanceleja analizēja iegūto informāciju un izveidoja Pārmaiņu vadības darba grupu, pieaicinot ekspertus no NVO un Inovāciju laboratorijas, lai atrisinātu uzdotos jautājumus. “Piespēlē vienreiz” un citu aptauju rezultāti kalpoja par pamatu uz klientu orientētām apmācības programmām Valsts administrācijas skolā. Pašlaik trīs inovāciju laboratorijas izstrādā veidus, kā politikas veidošanas gaitā saņemt sociālo grupu ieguldījumu.⁴

Šī apņemšanās ļāva mazināt birokrātiju. Uzturēšanās atļaujām un Latvijas e-portāla sasaistei ar citu valstu e-pakalpojumiem, kas pieejami Latvijas pilsoņiem tagad

nepieciešams mazāk dokumentu. Valsts ieņēmumu dienests modernizēja savu portālu un procesus, tādējādi saīsinot laiku, kas nepieciešams pilsoņiem un uzņēmumiem nodokļu saistību izpildei. Piemēram, iedzīvotāji tagad var augšupielādēt veselības izdevumus apliecinošus maksājuma dokumentus, lai saņemtu nodokļu atmaksu par veselības aprūpes izdevumiem. Lauku atbalsta dienests modernizēja pieteikšanās sistēmu valdības atbalstam. Tagad pretendenti, pildot pieteikumus, saņem skaidrākas norādes, un šis uzlabojums sešas reizes samazinājis kļūdu daudzumu iesniegumos.⁵ Labklājības ministrija ieviesa e-pakalpojumus bezdarbnieka statusa iegūšanai, uzlabojot piekļuvi valdības sociālajiem pakalpojumiem, piemēram, bezdarbnieka pabalstiem un apmācībām, kursiem. Pirms Rīcības plāna cilvēkiem bija jāapmeklē aģentūras, lai reģistrētos šiem sociālajiem pakalpojumiem. Vairākas ministrijas aģentūras ir izveidojušas vienas pieturas aģentūras reģionos, tādējādi samazinot birokrātisko slogu pilsoņiem, kuri vēlas iegūt informāciju par vairākiem pakalpojumiem.

Visbeidzot, pamatojoties uz "Piespēlē vienreiz" un citu pētījumu rezultātiem, Valsts kanceleja sagatavoja un Ministru kabinets apstiprināja ziņojumu par "nulles birokrātijas" principa ieviešanu jaunu tiesību aktu izstrādē.⁶ Lēmumā noteikts, ka no 2019. gada 1. novembra visi likumprojekti jāpārbauda, lai izskaustu lieku birokrātisko slogu. Ja klientam jāuzņemas vairāk saistību pret valsti, citas saistības jāsamazina.

Ar šo apņemšanos Valsts kanceleja efektīvi izmantoja datus, kas ievākti, piedaloties sabiedrībai, lai samazinātu lieko birokrātijas slogu. Tomēr izmaiņas pašā atvērtajā pārvaldībā, ko nesusi šī apņemšanās, bijušas nelielas.

¹ Valsts kanceleja, "Piespēlē vienreiz, trāpi vienmēr!" ("Mazinām slogu kopā!"), <https://mazaksslogs.gov.lv/slogs/sakums/> (pēdējo reizi skatīts 09.11.2018.).

² Valsts kanceleja, "Par precīzām piespēlēm valsts pārvaldē!" ("Mazinām slogu kopā"), <https://mazaksslogs.gov.lv/futbols/sakums/> (pēdējo reizi skatīts 09.11.2018.).

³ Zinta Miezaine, Neatkrīgais novērtēšana mehānisms, Latvijas Rīcības plāna izvērtējums (2017 – 2019) https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Lidzdaliba/latvia_design-report_2017-2019_lat_1.pdf Independent Reporting Mechanism (IRM): Latvia Design Report 2017–2019 (OGP, 2019), https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.)

⁴ Valsts kanceleja, Latvijas Trešais Nacionālais Atvērtās Pārvaldības Rīcības Plāns (Ministru kabinets, 2019. gada februāris), https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Valsts_kanceleja/ogp_3_vidusposma_izvertejums.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

⁵ Turpat

⁶ Valsts kanceleja, "Informatīvais ziņojums "Par "nulles birokrātijas" pieejas ieviešanu tiesību aktu izstrādes procesā"" (Ministru kabinets, 2019. gada 20. augusts), <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40476165&mode=mk&date=2019-08-20> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

9. Atklātība publisko iepirkumu jomā

Apņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šīs apņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Uzlabot atklātumu un efektivitāti iepirkumu jomā:

- ieviest pasākumus un izvērtēt papildu pasākumu nepieciešamību, lai veicinātu atklātību un sabiedrības informētību publisko iepirkumu jomā, ņemot vērā 2017. gada izmaiņas publisko iepirkumu tiesiskajā regulējumā;
- veicināt atklātības nodrošināšanu zemsliedzēju iepirkumos, izvērtējot iespējamus risinājumus;
- izvērtēt nepieciešamību un iespējas valsts iestāžu noslēgtos iepirkumu līgumus publicēt vienuviet un vienuviet publiskot arī līguma grozījumus. Izvērtēt līguma publikācijas kā tā spēkā stāšanās nosacījuma ieviešanu;
- veicināt VRAA Elektronisko iepirkumu sistēmā izveidoto e-pasūtījumu un e-konkursu plašāku izmantošanu. Nodrošināt informāciju par iepirkumiem atklāto datu veidā;
- izvērtēt iespējas izstrādāt valsts un pašvaldību institūciju iepirkumu efektivitātes kritērijus un metodiku, kā arī risku analīzes rīkus, lai varētu veikt noteiktu iepirkumu efektivitātes, lietderības un saimnieciskā izdevīguma izvērtēšanu. Efektivitātes kritērijus un metodiku kā pilotprojektu izmēģināt konkrētā nozarē;
- valsts institūcijām sadarbībā ar nozaru organizācijām izstrādāt un popularizēt ieteikumus saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritērijiem dažādu nozaru iepirkumu organizēšanai, lai veicinātu orientāciju uz labāko cenas un kvalitātes attiecību publiskajos iepirkumos, mazinot cenas kritērija dominējošo ietekmi;
- izvērtēt nepieciešamību izstrādāt attīstības plānošanas dokumentu iepirkumu jomā un veicināt iepirkumu regulējuma ietekmes izvērtēšanu uz tautsaimniecību.

Starpposma mērķi:

9.1. ESPD integrācija Elektronisko iepirkumu sistēmas e-konkursu apakšsistēmā 2017. gada 2. pusgads

9.2. Elektronisko iepirkumu sistēmas e-izziņu un ESPD savstarpēja integrācija 2017. gada 2. Pusgads

9.3. Saimnieciski visizdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritēriju ieteikumu sagatavošana un publicēšana galvenajās iepirkumu jomās

9.4. Elektronisko iepirkumu sistēmas datu publicēšana Atvērto datu portālā 2017. gada 2. pusgads

9.5. Informatīvā ziņojuma par risinājumiem atklātības nodrošināšanai "zemsliedzēju" iepirkumos un Elektronisko iepirkumu sistēmas funkcionalitātes nepieciešamajiem pielāgojumiem izstrāde

Sākuma datums: 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2019. gada 30. jūlijs

NNM Vērtējums plāna izvērtējumā	NNM vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none"> • Pārbaudāma: Jā • Būtiska: Informācijas pieejamība • Potenciālā ietekme: Vidēja 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpilde: Pabeigta • Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Nedaudz

Šīs apņemšanās mērķis bija uzlabot piekļuvi publiskā iepirkuma datiem Latvijā, it īpaši:

- ES procedūru integrēšana elektroniskajā iepirkumu sistēmā un e-atsauču integrēšana;
- Stingrākas vadlīnijas iepirkuma kritērijiem, ja cena nav galvenais kritērijs, un
- Politikas risinājumu nodrošināšana iepirkumu regulēšanai zem pārskata sliekšņa.

Šī apņemšanās tika izpildīta. Valsts reģionālās attīstības aģentūra (VRAA) integrēja ES procedūras un e-atsauces elektroniskajā iepirkumu sistēmā.

Turklāt VRAA odrošināja, lai Iepirkumu uzraudzības biroja (IUB) sniegtie dati būtu pieejami Atvērto datu portālā. Tādējādi pašlaik portālā ir pieejamas 22 datu kopas, ieskaitot iepirkumus no iepriekšējiem gadiem un līgumus ar zemu sliekšni, ik dienu atjaunotus paziņojumus par iepirkumiem (kopš 2013. gada), datus par pakalpojumu sniedzējiem no zemu nodokļu vai beznodokļu zonām / valstīm, sabiedrisko pakalpojumus, kas tiek sniegti bez iepirkuma, un datus par pretendentiem, kas izslēgti no iepirkuma saskaņā ar likumu un citu informāciju. Šie dati tagad ir pieejami analīzei. Leinteresētie pilsoņi, žurnālisti un NVO tagad var analizēt tendences publiskajos iepirkumos.¹ Pirms Rīcības plāna īstenošanas IUB lielāko daļu šīs informācijas jau sniedza atvērto datu formātā IUB vietnē iub.gov.lv (MS Excel) un IUB atvērto datu pakalpojumā open.iub.gov.lv (XML). Kopumā šī apņemšanās nedaudz uzlaboja piekļuvi informācijai par publiskajiem iepirkumiem.

Iepirkumu uzraudzības birojs sadarbojās ar profesionālajām asociācijām, izstrādājot iepirkumu vadlīnijas būvniecības nozarē (2017. gada aprīlis)², saņēma arī Latvijas Apdrošinātāju asociācijas ieteikumus apdrošināšanas pakalpojumu iepirkumam (2017. gada jūnijs) un informācijas un komunikāciju tehnoloģiju nozarē (2018. gada novembris).³ Šie dokumenti nodrošina atklātākus kritērijus un procesus. Valdība arī 2019. gada 7. maijā izdeva vadlīnijas iepirkumiem, kas nesasniedz noteikto sliekšni⁴. Grozījumi paredz obligāti publicēt paziņojumus Iepirkumu uzraudzības biroja vietnē, ja iepirkumi nepārsniedz sliekšni un tiem piešķirts ES finansējums. Bez tam, 2019. gada 13. martā stājās spēkā grozījumu Publisko iepirkumu likumā. Saskaņā ar šiem grozījumiem, pircējiem savās IUB iepirkumu sistēmas profilā ir jāpublicē visi iepirkumu līgumi, ietvara līgumi vai spēkā stājušās izmaiņas šajos līgumos.⁵

¹ Latvijas Atvērto datu portāls, "23 datu kopas, meklējot "iepirkumi" (Valsts reģionālās attīstības aģentūra, <https://data.gov.lv/dati/lv/dataset?q=iepirkumi&organization=iub> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

² Latvijas Būvuzņēmēju Partnerība, Vadlīnijas saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma noteikšanai būvniecības, kā arī projektēt un būvēt" iepirkumos (Iepirkumu uzraudzības birojs, 2017. gada 27. aprīlī), https://www.latvijabuvnieki.lv/content/uploads/2017/07/20170531_vadlinijas_publicesanai_web_lapa.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

³ Latvijas Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju asociācija, IKT nozares rekomendācijas saimnieciski izdevīgākā piedāvājuma vērtēšanas kritērijiem iepirkumiem IT jomā (Iepirkumu uzraudzības birojs), https://www.iub.gov.lv/sites/default/files/upload/IKT_rekomendacijas_SVP_vert_krit_iep_IT_20181029.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

⁴ Iepirkumu uzraudzības birojs, Iepirkumu vadlīnijas sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem (2019), https://www.iub.gov.lv/sites/default/files/upload/SPS_Vadlinijas_20191125.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

⁵ IUB sniegtā informācija NNM šī ziņojuma pirmpublicēšanas caurskatīšanas posmā.

10. Atklātība publiskajās kapitālsabiedrībās

Aņņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šis aņņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Lai veicinātu atklātību un atbildību publisko kapitālsabiedrību pārvaldībā un darbībā:

- turpināt informēt sabiedrību par valsts kapitālsabiedrību pārvaldību un darbību, tajā skaitā veicinot to nefinanšu rādītāju un ilgtspējas ziņojumu publicēšanu;
- veicināt papildu informācijas sniegšanas prasību valsts kapitālsabiedrībām, kas paredzētas MK 2017. gada 20. jūnijā atbalstītajos grozījumos Publisku personu kapitālsabiedrību un kapitāla daļu pārvaldības likumā, efektīvu ieviešanu;
- sekmēt atklātību un atbildību valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību pārvaldībā un darbībā, popularizējot labās prakses piemērus;
- uzlabot un papildināt PKC tīmekļvietni–datubāzi par valsts kapitālsabiedrību pārvaldību, tajā skaitā ar valsts kapitālsabiedrību profiliem. Izvērtēt iespēju tajā izvietot arī uzņēmumu nefinanšu datus;
- veicināt sadarbību ar valsts pārvaldes institūcijām, lai nodrošinātu apmaiņu ar nepieciešamajiem datiem;
- pilnveidot ikgadējos publiskos pārskatus, nodrošinot tajos arvien plašāku informāciju par valsts kapitālsabiedrībām un to darbu sabiedrības interesēs, kā arī ietverot tajos informatīvu kopsavilkumu par katru valsts kapitālsabiedrību;
- izvērtēt iespējas, izmantojot citu valstu labo praksi, veidot ceturkšņa pārskatus par valsts kapitālsabiedrībām, lai valsts kā īpašnieks operatīvi saņemtu datus un spētu savlaicīgi reaģēt iespējamu risku gadījumos;
- veicināt vienveidīgu likumdošanā noteikto atklātības prasību publiskajām kapitālsabiedrībām ievērošanu kā valsts, tā arī pašvaldību un atvasināto personu kapitālsabiedrībās, t. sk. sniedzot konsultācijas;
- apzināt, vai pietiekamā apjomā un cik kvalitatīvi normatīvajos aktos noteiktās valsts un pašvaldību kapitālsabiedrību atklātības prasības tiek ievērotas, un popularizēt labās prakses piemērus.

Starpposma mērķi:

10.1. Valsts kapitāla daļu turētāju, kas nodrošina visu likumā noteikto informācijas publiskošanas prasību izpildi, īpatsvars no visiem valsts kapitāla daļu turētājiem (rezultāts – 100 %)

10.2. Valsts kapitālsabiedrību, kuras nodrošina visu likumā noteikto informācijas publiskošanas prasību izpildi, īpatsvars no visām valsts kapitālsabiedrībām (rezultāts – 100 %)

10.3. Valsts kapitālsabiedrību pārvaldības aktuālajiem jautājumiem vēltīta konference (rezultāts – 1 konference katru gadu)

10.4. Valsts kapitālsabiedrību, kas izstrādā nefinanšu ziņojumus, skaits (> 5)

Redakcionāla piezīme: Turpmākajā analīzē starpposma mērķi 10.1 and 10.2 apvienoti vienā starpposma mērķī, jo mērķi un to sasniegšanai nepieciešamie pasākumi neatšķiras.

Sākuma datums: 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2019. gada 30. jūlijs

NNM vērtējums plāna izvērtējumā	NNM vērtējums NNM ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none"> • Pārbaudāma: Jā • Būtiska: Informācijas pieejamība • Potenciālā ietekme: Vidēja 	<ul style="list-style-type: none"> • Izpilde: Pabeigta • Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Nedaudz

Otrajā Rīcības plānā (2015–2017) Latvija 2015. gada janvārī pieņēma likumu par valstij piederošiem uzņēmumiem (kapitālsabiedrībām).¹ Pašreizējā Rīcības plānā ietvertā apņemšanās paredzēja turpināt palielināt kapitālsabiedrību atklātību, publicējot nefinanšu datus, atklājot kapitālsabiedrību valstiskās funkcijas, panākot labāku datu apmaiņu, publicējot ceturkšņa ziņojumus, ko iesniedz uzņēmumi, un apkopojot labākās prakses.

Pārresoru koordinācijas centrs (PKC) ziņoja NNM pētniecei, ka tas pilnā apmērā izpildījis šo apņemšanos.² Pēc PKC datiem, visas kapitālsabiedrības savās tīmekļa vietnēs ir publicējušas likumā paredzēto informāciju par valstij piederošiem uzņēmumiem. PKC izstrādājis gada konsolidēto pārskatu par visiem uzņēmumiem.³ Balstoties šajos pārskatos pieejamajā informācijā, PKC ziņos par norisēm 2019. gadā (šo ziņojumu publicēs 2020. gadā), saskaņā ar jaunajiem noteikumiem sniedzot plašāku informāciju. Sešas lielākās kapitālsabiedrības Latvijā (kopskaitā to ir 182⁴) savās vietnēs publicēja nefinanšu informāciju⁵ (tomēr SIA "Augstspriegumu tīkls" no savas tīmekļa vietnes informāciju izņēma.) Bez tam, PKC 2017.⁶ un 2018.⁷ gadā organizēja divas konferences par kapitālsabiedrību pārvaldību.

Papildus šīs apņemšanās kontekstā paredzētajiem pasākumiem valdība 2018. gada 3. aprīlī apstiprināja vairākus PKC izstrādātus principus, lai turpinātu palielināt valsts kapitālsabiedrību atklātību.⁸ Šīs informācijas kopsavilkumi (kapitāla atdeve un pētījumu plāni) tiks publicēti uzņēmumu tīmekļa vietnēs. Tur būs pieejami arī uzņēmumu statūti, padomes un konsultatīvās padomes, kā arī informācija par padomju un konsultatīvo padomju locekļiem (piemēram, viņu profesionālā pieredze, izglītība, nodarbinātība citās kapitālsabiedrībās un viņu sniegto pakalpojumu nosacījumi).

PKC publicēja valsts kapitālsabiedrību stratēģiskās plānošanas vadlīnijas, kurās ietverti šie principi.⁹ Saeima pieņēma grozījumus Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā, pieprasot uzņēmumiem savās tīmekļa lapās atklāt iespējamās valdes un konsultatīvās padomes locekļu interešu konfliktus, īpaši attiecībā uz politiskajām partijām; grozījums stājās spēkā 2020. gada 1. janvārī.¹⁰ PKC publicēs šo informāciju konsolidētajā gada pārskatā.

Šī ziņojuma sagatavošanas laikā šī apņemšanās tikai nedaudz uzlaboja valsts kapitālsabiedrību atklātību, jo līdz šim tikai daži uzņēmumi bija publicējuši nefinanšu informāciju. Turklāt, kaut arī informācija tagad ir publiski pieejama, to joprojām nevar iegūt, izmantojot konsolidētu avotu. Tomēr Rīcības plāna īstenošanas laikā veiktās darbības leik prognozēt plašāku būtiskas informācijas izpaušanu, sākot ar 2020. gadu.

¹ Zinta Miezaine, Neatkrīgais novērtēšana mehānisms, Latvijas rīcības plāna izvērtējums (2017 – 2019) https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Lidzidaliba/latvia_design-report_2017-2019_lat_1.pdf Independent Reporting Mechanism (IRM): Latvia Design Report 2017–2019 (OGP, 2019), https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.) https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

² Pārresoru koordinācijas centra epasta vēstule NNM pētniecei, 2019. gada oktobris.

-
- ³ Pārresoru koordinācijas centrs, "Gada pārskats" (2020), <http://www.valstskapitals.gov.lv/lv/datu-bazes-un-gada-parskati/gada-parskati/> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).
- ⁴ Pārresoru koordinācijas centrs, Publiskais pārskats par valsts kapitālsabiedrībām un valstij piederošajām kapitāla daļām (2018), http://www.valstskapitals.gov.lv/images/userfiles/Parskats_par_valsts_kapitalsabiedribam_un_dalam_2018_gada_1_atverums.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).
- ⁵ Skat. Bērnu klīniskā universitātes slimnīca, <https://www.bkus.lv/lv/content/parskati-un-darbibas-raditaji>; Augstspriegumu tīkls Ltd., <http://www.ast.lv/lv/content/ilgtspejas-parskati> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.); Latvenergo, https://www.latvenergo.lv/files/news/LE_ilgtspejas_gada_parskats_2018.pdf; Latvijas Dzelzceļš, <http://parskati.ldz.lv/>; Lidosta "Rīga", http://www.riga-airport.com/uploads/files/Rix%20gadagramata_2018_FINAL.pdf; Latloto, <https://static.latloto.lv/upload/documents/latvijas-loto-ilgtspejas-parskats-2018.pdf>; Latvijas sabiedriskie mediji, <https://ltv.lsm.lv/public/assets/userfiles/dokumenti/2019/LTV-ilgtspeja08052019.pdf>; un Dailes teātris, https://www.dailesteatris.lv/userfiles/files/Gada%20Parskats_2018_2.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).
- ⁶ Pārresoru koordinācijas centrs, "Video" (2017. gada 10. novembrī), <http://www.valstskapitals.gov.lv/lv/mediji/foto-un-video/video/70-konference-sasniegtais-un-vel-daramais-publiisko-kapitalsabiedribu-parvaldibas-reformas-vertejums/> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).
- ⁷ Pārresoru koordinācijas centrs, "PKC ar kapitāla daļu turētājiem un kapitālsabiedrībām diskutē par mērķu izvirzīšanu" <http://www.valstskapitals.gov.lv/lv/uznemumu-vaditajiem-un-kapitala-dalu-turetajiem/aktualitates/11642/pkc-ar-kapitala-dalu-turetajiem-un-kapitalsabiedribam-diskute-par-merku-izvirzisanu/> (pēdējo reizi skatīts 27.11.2018.).
- ⁸ Ministru kabinets, "Informatīvais ziņojums "Efektīvas kapitāla atdeves mērķu noteikšana valsts kapitālsabiedrībās"" ("Latvijas Vēstnesis", 2017. gada 15. jūnijs), <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40428110&mode=mk&date=2018-04-03> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).
- ⁹ Pārresoru koordinācijas centrs, "Vadlīnijas" (2020), <http://www.valstskapitals.gov.lv/lv/vadlinijas/> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).
- ¹⁰ Saeima, "Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums" No. 2014/216.1 ("Latvijas Vēstnesis", 2014. gada 16. oktobris), <https://likumi.lv/doc.php?id=269907> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

I I. Atklātība par uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā, un to patiesajiem labuma guvējiem

Apņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šīs apņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Veicināt atklātumu par uzņēmumiem, kas darbojas Latvijā:

- uzlabot un dažādot UR sniegtos informācijas izsniegšanas pakalpojumus, pilnveidojot izsniegšanas kanālus, UR tīmekļvietni un tiešsaistes meklēšanas iespējas, veicinot UR reģistros veikto ierakstu izmantošanu un nodrošinot efektīvāku publisko pieejamību tiem;
- nodrošināt Komercreģistra informācijas pieejamību Eiropas e-tiesiskuma portālā;
- pilnveidot informācijas par patiesajiem labuma guvējiem reģistrāciju un efektīvu pieejamību normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Starposma mērķi:

11.1. Ieviesta un sabiedrībai pieejama jauna UR tīmekļvietne

11.2. Uzlabot un dažādot UR sniegtos informācijas izsniegšanas pakalpojumus, pilnveidojot izsniegšanas kanālus, tiešsaistes meklēšanas iespējas UR tīmekļvietnē, veicinot UR reģistros veikto ierakstu izmantošanu un nodrošinot efektīvāku publisko pieejamību tiem

11.3. Nodrošināt Komercreģistra informācijas pieejamību Eiropas e-tiesiskuma portālā

Sākuma datums: 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2019. gada 30. jūlijs

NNM vērtējums plāna izvērtējumā	NNM vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none">• Pārbaudāma: Nē• Būtiska: Informācijas pieejamība• Potenciālā ietekme: Maza	<ul style="list-style-type: none">• Izpilde: Pabeigta• Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Nedaudz

Šīs apņemšanās pamatā ir centieni uzlabot publiski pieejamās informācijas par privātiem uzņēmumiem sameklējamību, it īpaši uzlabot iespējas saņemt informāciju par patiesā labuma guvējiem, izstrādājot jaunu Uzņēmējdarbības reģistra (UR) interneta vietni. Turklāt šīs apņemšanās ietvaros bija paredzēts saistīt UR datus ar ES tiesiskuma portālu, lai ES iestādes varētu piekļūt šiem datiem.

Šī apņemšanās tika izpildīta līdz Rīcības plāna perioda beigām. Jaunais UR portāls www.ur.gov.lv sāka darboties 2018. gada 1. februārī. Jaunajā portālā pieejama bezmaksas informācija, kas iepriekš nebija pieejama vai par kuras saņemšanu bija jāmaksā.¹ Šajā papildinformācijā ietilpst komercķīlas, tiesvedība par maksātnespēju vai tiesisko aizsardzību, komercdarbības ierobežojumi un informācija par uzsāktajiem un pabeigtajiem uzņēmumu likvidācijas procesiem. Portāls ļauj identificēt uzņēmuma pārstāvjus pēc vārda, reģistrācijas numura, ID koda vai (ārzemniekiem) dzimšanas datuma.

Ministru kabinets 2018. gada 27. martā apstiprināja jaunus noteikumus, kas paredz UR nodrošināt brīvu piekļuvi papildu informācijai par uzņēmumu savstarpējām saistībām.² Kopš

2019. gada 1. aprīļa UR iesniegtā informācija par patiesajiem labuma guvējiem ir publiski pieejama jaunajā portālā. Turklāt, saskaņā ar likumu, no 2019. gada 29. jūnija jaunizveidotiem uzņēmumiem, biedrībām un nodibinājumiem jāsniedz UR informācija par patiesajiem labuma guvējiem. 2019. gada beigās šī informācija visiem tika darīta pieejama tiešsaistē.

UR saistīja pamatdatus par Latvijas uzņēmumiem ar ES tiesiskuma portālu. ES tiesiskuma portāla lietotāji tagad var bez maksas piekļūt informācijai par Latvijas uzņēmumu nosaukumiem, juridiskajām formām, juridiskajām adresēm un reģistrācijas numuriem. Pēc tam, kad būs pieņemti noteikumi par ES tiesiskuma portāla norēķinu sistēmu, iecerēts piesaistīt papildus informāciju (piemēram, par patiesajiem labuma guvējiem).

Kaut arī šīs apņemšanās kontekstā netika precizēts, kāda jauna informācija tiks publiskota, tās īstenošana uzlaboja sabiedrības piekļuvi informācijai par patiesā labuma guvējiem. Pirms Rīcības plāna ieviešanas UR bez maksas sniedza tikai vispārīgu informāciju par juridiskām personām Latvijā. Lai iegūtu sīkāku informāciju (piemēram, par patiesajiem labuma guvējiem), bija jāveic individuāli meklējumi un jāmaksā par katru informācijas pieprasījumu. Tas apgrūtināja iespējas noskaidrot uzņēmumu patiesos labuma guvējus un noteikt, vai pastāv saites ar Latvijas uzņēmumiem citās valstīs.³ Šīs apņemšanās rezultātā tagad UR bez maksas pieejama detalizēta informācija par Latvijas uzņēmumiem, – iepriekš tas bija maksas pakalpojums. Turklāt pirms Rīcības plāna ieviešanas UR portālā nebija patieso labuma guvēju kategorijas. Informācija par uzņēmumu patiesajiem labuma guvējiem kopš 2019. gada decembra jaunajā UR portālā publiski pieejama bez maksas atvērto datu formātā.⁴

Lai gan UR portālā sniegtās informācijas apjoms ievērojami pieaudzis, salīdzinot ar laiku pirms apņemšanās, lielākā daļa šīs informācijas jau bija pieejama par maksu no komercsabiedrībām, kas atkārtoti izmanto UR datus. Arī pēc Rīcības plāna perioda beigām (2019. gada jūlijā) atsevišķa informācija UR portālā joprojām pieejama tikai par maksu, tāpēc Rīcības plāna beigās izmaiņas uzskatāmas par nelielām.

Nākamais solis ir darīt atlikušo informāciju pieejamu bez maksas.⁵ UR sagatavoja un Saeima apstiprināja grozījumus likumā par uzņēmumu reģistru, kas stāsies spēkā no 2020. gada 1. jūlija⁶ un jau daļēji tiek īstenoti līdz 2020. gada maijam.⁷ Piemēram, UR tīmekļa vietnē ir pieejama bezmaksas aktuālā un vēsturiskā informācija par juridiskās personas amatpersonām, akcionāriem, labuma guvējiem, akcijām vai daļām citos uzņēmumos, ķīlām, komercķīlām un maksātnespēju. Te iekļauta arī informācija par fiziskām personām, piemēram, reģistrēti laulāto mantisko attiecību līgumi un dalība uzņēmumos. Tomēr liela daļa informācijas UR joprojām pieejama tikai par maksu, piemēram, personas reģistrēto saistību (piemēram, parādu) tīkls. Iesniedzot pamatotu pieprasījumu un par maksu iespējams saņemt nepubliciskus dokumentus, klātienē apskatot dokumentu oriģinālus ar anonimizāciju vai bez tās.

¹ Uzņēmumu reģistra epasta vēstule NNM pētniecei, 2019. gada oktobris.

² Ministru kabinets, "Noteikumi par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra informācijas izsniegšanas un citi maksas pakalpojumiem" 2018/64.15 ("Latvijas Vēstnesis", 2018. gada 27. marts), <https://likumi.lv/ta/id/298070-noteikumi-par-latvijas-republikas-uznemumu-registra-informacijas-izsniegšanas-un-citiem-maksas-pakalpojumiem> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

³ Zinta Miežaine, Neatkarīgais novērtēšana mehānisms, Latvijas rīcības plāna izvērtējums (2017 – 2019) https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Lidzdaliba/latvia_design-report_2017-2019_lat_1.pdf Independent Reporting Mechanism (IRM): Latvia Design Report 2017–2019 (OGP, 2019), https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.) https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

⁴ Antonio Greco, Open Data and Political Integrity in the Nordic Region (Delna, Transparency International, Open Knowledge Sweden, 26 Nov. 2019), 57, https://delna.lv/wp-content/uploads/2019/11/Open-Data_TI-LV_2019.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

⁵ Uzņēmumu reģistrs, "Uzņēmumu reģistrs vēlas atvērt reģistrus"

<https://www.ur.gov.lv/lv/jaunumi/aktualitates/uznemumu-registrs-velas-atvert-registrus/> (pēdējo reizi skatīts 15.08.2019.).

⁶ Ministru kabinets, "Grozījumi likumā 'Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru'" 2019/240.14 ("Latvijas Vēstnesis", 2019. gada 14. novembris), [<https://likumi.lv/ta/id/311001-grozijumi-likuma-par-latvijas-republikas-uznemumu-registru-> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

⁷ Turpat.

12. Valsts sektora pētījumu un datu pieejamība

Apņemšanās formulējums atbilstoši Rīcības plānam:

Redakcionāla piezīme: Latvijas valdība neiesniedza APP Latvijas Rīcības plāna 2017.–2019. gadam oficiālo tulkojumu angļu valodā. Tādēļ turpmāk lasāma Rīcības plāna oriģinālā latviešu valodas versija. Šis apņemšanās pilns teksts atrodams Latvijas Rīcības plānā 2017.–2019. gadam šeit: <https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/atvertas-parvaldibas-plans2017.pdf>.

Veicināt datu un pētījumu izmantošanu pierādījumos balstītai lēmumu pieņemšanai un plašākā sabiedrībā:

- attīstīt tīmekļvietni–datubāzi “Pētījumu un publikāciju datubāze”, tajā skaitā veicinot valsts un pašvaldību institūciju pētījumu nosūtīšanu PKC ieviešanai tajā un popularizējot tās izmantošanu valsts pārvaldē un sabiedrībā;
- veicināt izpratni par pierādījumos balstītu lēmumu pieņemšanu valsts un pašvaldību institūcijās un sabiedrībā un tam lietderīgiem datu, informācijas un pētījumu avotiem un to izmantošanu;
- atbalstīt izglītojošus seminārus un apmācības valsts un pašvaldību institūcijās un pētniekiem, lai vairotu izpratni par atvērto datu principiem, pētījumu un to datu atvērta pieejas lietderīgumu un izmantošanas iespējas;
- Latvijas Universitātei sadarbībā ar PKC izvērtēt pētījumu datu uzglabāšanas jautājumu kontekstā ar zinātnes datu repozitorija izveidi;
- izveidot oficiālās statistikas portālu, kur viegli pieejamā veidā tiks nodrošināti lēmumu pieņemšanai un plašākai sabiedrībai noderīgi oficiālās statistikas dati.

Starpposma mērķi:

12.1. Veicināt valsts un pašvaldību institūciju pētījumu pieejamību “Pētījumu un publikāciju datubāzē”, tajā skaitā to nosūtīšanu PKC

12.2. Izveidot jaunu oficiālās statistikas portālu

Sākuma datums: 2017. gada 1. jūlijs

Beigu datums: 2019. gada 30. jūlijs

NNM vērtējums plāna izvērtējumā	NNM vērtējums ziņojumā par īstenošanu
<ul style="list-style-type: none">• Pārbaudāma: Jā• Būtiska: Informācijas pieejamība• Potenciālā ietekme: Maza	<ul style="list-style-type: none">• Izpilde: levērojama• Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība? Nedaudz

Šis apņemšanās mērķis bija uzlabot Ministru kabineta datu bāzes pieejamību un izveidot jaunu Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) portālu.

Šī apņemšanās ir praktiski izpildīta. Lai arī valdība sekmēja valdības pētījumu publicēšanu, daudzi pārskati un ziņojumi no 2018. gada joprojām nav publicēti.¹ Valdība veica vairākus tehniskos uzlabojumus pašreizējā datu bāzē. Tagad lietotāji var atrast informāciju par plānotajiem pētījumiem; – iepriekš datu bāzē bija tikai informācija par jau veiktajiem pētījumiem. Tagad datu bāzē ievietotas atsevišķas saites uz katru pētījumu un norādīti politikas dokumenti, kuru izstrādē pētījumi izmantoti. Tomēr datu bāze joprojām neietver

pētījumu izejas datus. Nav arī nav saites uz citiem izejas datu deponētājiem, kur šie dati būtu pieejami atvērto datu formātā.

Valdība izstrādāja jaunu valdības statistikas portālu. Jaunais portāls ir lietotājam draudzīgs un ļauj meklēt informāciju pēc dažādām kategorijām.² Centrālā statistikas pārvalde (CSP) arī izstrādāja datu vizualizācijas instrumentu, kas piedāvā lietotājam draudzīgu saskarni, lai meklētu datus par eksportu un importu atbilstoši valstīm un produktu kategorijām.³ CSP portālā ir kalendārs, kurā lietotāji var redzēt, kāda informācija tiks publicēta nākotnē.

Kopumā šīs apņemšanās īstenošana nedaudz uzlaboja piekļuvi valdības pētījumiem un statistikai ar jaunā valdības statistikas portāla palīdzību. Valdības pētījumu dati ir publiski pieejami Ministru kabineta datu bāzē kopš 2003. gada, tomēr ne visas valdības institūcijas un pašvaldības savus pētījumus publicēja datu bāzē, neskatoties uz prasību to darīt. Kaut arī ir uzlabojusies šo pētījumu meklējamība, piekļuvē publiskā sektora pētījumiem joprojām nav kvalitatīvu izmaiņu. Turklāt nav prasības publicēt pētījumu izejas datus atvērto datu formātā, kas citiem pētniekiem ļautu tos izmantot atkārtoti.

¹ Pārresoru koordinācijas centrs, "Pētījumu un publikāciju datu bāze" <http://petijumi.mk.gov.lv/> (pēdējo reizi skatīts 06.08.2019.).

² Centrālā statistikas pārvalde, "Izvēlēties tabulu"

http://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/ekfin/ekfin_ikp_IKP_ikgad/?tablelist=true (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

³ Centrālā statistikas pārvalde, "Latvijas ārējā tirdzniecība" <https://eksports.csb.gov.lv/en/landing> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

III. Process ar daudzu ieinteresēto pušu iesaisti

Memoranda padome (Latvijas daudzpusējais ieinteresēto pušu forums APP) turpināja tikties arī trešā plāna ieviešanas laikā. Pilsoniskajai sabiedrībai tika dotas iespējas dot ieguldījumu plāna īstenošanā un uzraudzīt to, lai arī iesaistīšanās katras apņemšanās kontekstā bija atšķirīga. NVO un valdības iestādes pievērsa Memoranda padomes uzmanību konkrētiem jautājumiem, kas saistīti ar katru konkrētu apņemšanos.

3.1 Daudzpusējais konsultatīvais process visā Rīcības plāna izstrādes gaitā

2017. gadā APP pieņēma APP līdzdalības un koprades standartus, lai atbalstītu pilsoniskās sabiedrības piedalīšanos un kopēju radošu darbību visos APP cikla posmos. Visām APP dalībvalstīm jāievēro šie standarti. To mērķis ir paaugstināt centienu līmeni un līdzdalības kvalitāti APP Rīcības plānu sastādīšanas, īstenošanas un pārskatīšanas procesā.

APP Pārvaldības statūti arī nosaka līdzdalības un koprades prasības, kuras valstij vai juridiskai personai jāievēro savu Rīcības plānu izstrādē un īstenošanā, lai darbotos saskaņā ar APP procesu. Latvija **nav rīkojusies** pretēji APP procesam.¹

1. pielikumā sniegts pārskats par Latvijas rezultātiem Koprādīšanas un līdzdalības standartu īstenošanā visā Rīcības plāna izstrādes laikā.

3.2. tabula: Sabiedrības ietekmes līmenis

NNM ir adaptējis Starptautiskās Sabiedrības līdzdalības asociācijas (the International Association for Public Participation – IAP2) “Līdzdalības spektru,” lai izmantotu to APP.² Šis spektrs parāda potenciālo sabiedrības ietekmes līmeni uz Rīcības plāna saturu. Atbilstoši APP garam, vairumam valstu vajadzētu tiekties uz līmeni “Sadarbība.”

Sabiedrības ietekmes līmenis		Rīcības plāna izstrādes gaitā	Rīcības plāna īstenošanas gaitā
Pilnvērtīgu līdzdalības iespēju nodrošināšana	Valdība sniedza sabiedrības pārstāvjiem lēmumu pieņemšanas pilnvaras.		
Sadarbība	Pastāvēja savstarpējs dialogs UN sabiedrība palīdzēja veidot dienaskārtību.		
Iesaistīšana	Valdība nodrošināja atgriezenisko saiti skaidrojot, kā sabiedrības ierosinājumi izvērtēti un ņemti vērā.	✓	✓
Konsultēšanās	Sabiedrība varēja sniegt priekšlikumus.		
Informēšana	Valdība sniedza sabiedrībai informāciju par Rīcības plānu.		
Nav konsultāciju	Nav konsultāciju		

Sabiedriskā apspriešana ieviešanas laikā notika decentralizēti. Katra ieviešanā iesaistītā ministrija iesaistīja ieinteresētās puses saskaņā ar likumdošanā noteiktajiem standartiem. NNM pētniece aptaujāja nevalstiskās organizācijas, kuras darbojās partnerībā ar valdību,

Īstenojot apņemšanās. Lielākā daļa respondentu procesu vērtēja pozitīvi. Dažas NVO ziņoja, ka tās ir tieši iesaistītas apņemšanos izpildē, piemēram, "Delna", kas organizēja izstādi par trauksmes cēlēju aizsardzību saskaņā ar 6. apņemšanos. Tomēr dažas NVO norādīja, ka tām pašām aktīvi jānākas pieprasīt no valdības informācija par procesu virzību.

Vairāki jautājumi par efektīvu sabiedrības līdzdalību tika pārrunāti Memoranda padomē, Latvijas daudzpusējā ieinteresēto pušu forumā. Lai arī foruma sanāksmes notiek katru mēnesi, tika apspriesti tikai daži jautājumi saistībā ar trešo Rīcības plānu, jo apspriežamās tēmas bija atkarīgas no iesaistīto NVO prioritātēm. Diskusijas galvenokārt koncentrējās uz plašākiem politikas jautājumiem (t.i., NVO fondu), nevis uz konkrētu APP apņemšanos izpildi.

¹ Rikoties pretēji procesam – Valsts nav: (1) "iesaistījusi" NRP izstrādes laikā vai "informējusi" plāna īstenošanas laikā (2) valdība neapkopo, nepublicē un nedokumentē reģistru nacionālajā APP tīmekļa vietnē saskaņā ar NNM norādījumiem.

² IAP2, "IAP2's Public Participation Spectrum" [Sabiedrības līdzdalības spektrs] (2014), http://c.ymcdn.com/sites/www.iap2.org/resource/resmgr/foundations_course/IAP2_P2_Spectrum_FINAL.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

VI. Metodoloģija un avoti

Katras valsts – APP dalībnieces NNM ziņojumus sagatavo šīs valsts pētnieki. Visi NNM ziņojumi tiek pakļauti kvalitātes kontroles procesam, lai nodrošinātu visaugstākos pētniecības standartus un pārbaudes procedūru pielietojumu.

Šis pārbaudes process, ieskaitot saņemto komentāru iestrādi, detalizētāk aprakstīts Procedūru rokasgrāmatas III daļā 1. un Latvijas Rīcības plāna izvērtējumā (2017 – 2019).²

¹ OGP, *IRM Procedures Manual [APP, NNM procedūru rokasgrāmata]*, (2017. gada 16. septembris), <https://www.opengovpartnership.org/documents/irm-procedures-manual> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

² Zinta Miezaine, Neatkrīgais novērtēšana mehānisms, Latvijas rīcības plāna izvērtējums (2017 – 2019) https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/Lidzdaliba/latvia_design-report_2017-2019_lat_1.pdf Independent Reporting Mechanism (IRM): Latvia Design Report 2017–2019 (OGP, 2019), https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.) https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/08/Latvia_Design-Report_2017-2019_EN.pdf (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).

I. pielikums. Pārskats par Latvijas rezultātiem visā Rīcības plāna īstenošanas gaitā

Krāsu atšifrējums:

Zaļa = atbilst standartam

Dzeltena = atrodas attīstības procesā (veikti pasākumi, lai atbilstu standartam, bet standarts nav sasniegts)

Sarkana = darbība nav konstatēta

Daudzu ieinteresēto pušu forums	Izstrādes gaitā	Īstenošanas gaitā
1a. Forums izveidots: Pastāv forums, kas pārrauga APP procesu	Zaļa	Zaļa
1b. Regularitāte: forums sanāk vismaz reizi ceturksnī, tiekoties klātienē vai attālināti	Zaļa	Dzeltena
1c. Sadarbības mandāta izstrāde: foruma dalībnieki kopā izstrādā tā uzdevumu, dalībnieku un pārvaldības struktūru	Zaļa	Dzeltena
1d. Mandāta publiskošana: informācija par foruma uzdevumu, dalībniekiem un pārvaldības struktūru ir pieejama APP mājaslapā.	Zaļa	Dzeltena
2a. Daudzas ieinteresētās puses: forumā iekļauti gan valsts, gan nevalstisko organizāciju pārstāvji	Zaļa	Zaļa
2b. Paritāte: forumā vienādā skaitā piedalās gan valsts, gan nevalstisko organizāciju pārstāvji.	Zaļa	Zaļa
2c. Atklāta atlase: nevalstisko organizāciju pārstāvji tiek atlasīti taisnīgā un pārredzamā procesā	Zaļa	Zaļa
2d. Augsta līmeņa valdības pārstāvība: forumā piedalās augsta līmeņa valdības pārstāvji ar lēmumu pieņemšanas tiesībām	Zaļa	Zaļa
3d. Atklātība: forums pieņem priekšlikumus un interešu pārstāvību saistībā ar Rīcības plāna procesu no jebkura pilsoniskās sabiedrības pārstāvja vai citiem interesentiem ārpus foruma	Zaļa	Zaļa
3e. Attālinātā piedalīšanās: pastāv iespējas attālināti piedalīties vismaz dažās sanāksmēs un pasākumos	Zaļa	Zaļa
3f. Protokoli: APP forums aktīvi ziņo un informē par saviem lēmumiem, pasākumiem un rezultātiem plašākas valdības aprindas un interesentus no pilsoniskās sabiedrības	Dzeltena	Zaļa

Krāsu atšifrējums:

Zaļa = atbilst standartam

Dzeltena = atrodas attīstības procesā (veikti pasākumi, lai atbilstu standartam, bet standarts nav sasniegts)

Sarkana = darbība nav konstatēta

Rīcības plāna īstenošana	
4a. Procesa pārredzamība: Pastāv nacionālā APP tīmekļa vietne (vai APP mājaslapa valdības tīmekļa vietnē), kur aktīvi tiek publicēta informācija par visiem nacionālā APP procesa aspektiem.	Dzeltena
4b. Dokumentācijas iepriekšēja sagatavošana: forums dalās ar informāciju par APP ar interesentiem savlaicīgi, lai nodrošinātu interesentu informētību un gatavību piedalīties visās procesa fāzēs.	Sarkana
4c. Izpratnes veicināšana: forums veic informatīvos un skaidrojošos pasākumus, lai informētu attiecīgos interesentus par APP procesu.	Sarkana
4d. Komunikācijas kanāli: valdība veicina tiešu komunikāciju ar interesentiem, lai dotu atbildes uz jautājumiem par Rīcības plāna procesu, it īpaši intensīvas APP aktivitātes brīžos.	Dzeltena
4e. Pārdomātas atbildes: daudzpusējais konsultatīvais forums publicē savu lēmumu skaidrojumu un pamatojumu, reaģē un galvenajām sabiedības komentāru kategorijām.	Dzeltena
5a. Reģistrs: valdība apkopo un publicē dokumentu reģistru nacionālajā APP tīmekļa vietnē /mājaslapā, tādējādi nodrošinot vēsturisku dokumentāciju un visu to dokumentu pieejamību, kas attiecas uz nacionālo APP procesu, ieskaitot (bet ne tikai) konsultāciju dokumentus, nacionālos Rīcības plānus, valdības pašvērtējumus, NNM ziņojumus un papildu dokumentāciju par apņemšanos izpildi (piem., saites uz datubāzēm, sanāksmju protokolus, publikācijas)	Dzeltena

Redakcionāla piezīme: Ja valsts "atbilst" sešiem treknrakstā iezīmētajiem standartiem, NNM novērtēs valsts procesu kā "Zvaigžņoto procesu."

2. pielikums. NNM rādītāji

NNM pētījumā izmantotie rādītāji un metode ir atrodami NNM procedūru rokasgrāmatā¹. Šeit redzams kopsavilkums par NNM vērtētajiem galvenajiem rādītājiem.

- **Pārbaudāmība:**
 - Nav pietiekami konkrēts, lai varētu pārbaudīt: Kā rakstīts apņemšanās aprakstā, vai izvirzītajiem mērķiem un ieteiktajām darbībām trūkst pienācīgas skaidrības un konkrētības, lai tos varētu paveikt un objektīvi pārbaudīt sekojošā izvērtēšanas procesā?
 - Ir pietiekami konkrēts, lai pārbaudītu: Kā rakstīts apņemšanās tekstā, vai izvirzītajiem mērķiem un ieteiktajām darbībām piemīt pienācīga skaidrība un konkrētība, lai tos varētu paveikt un objektīvi pārbaudīt sekojošā izvērtēšanas procesā?
- **Būtiskums:** Šis mainīgais rādītājs tiek izmantots, lai vērtētu apņemšanās būtiskumu no APP vērtību viedokļa. Uzmanīgi lasot apņemšanās tekstu, kas iekļauts Rīcības plānā, tiek izvērtēti turpmāk minētie jautājumi, lai noteiktu apņemšanās būtiskumu:
 - Pieeja informācijai: Vai valdība sniegs vairāk informācijas vai uzlabos sabiedrībai sniegtās informācijas kvalitāti?
 - Sabiedrības līdzdalība: Vai valdība radīs vai uzlabos izdevības vai iespējas sabiedrībai dot lēmumu pieņemšanai informāciju vai ietekmēt lēmumus vai politiku?
 - Atbildība sabiedrības priekšā: Vai valdība radīs vai uzlabos sabiedrībai iespēju likt ierēdņiem atbildēt par savām darbībām?
 - Tehnoloģijas un inovācijas pārredzamībai un atbildībai: Vai tehnoloģiskas inovācijas tiks izmantotas saistībā ar vienu no trim citām APP vērtībām, lai veicinātu atklātību vai atbildību?
- **Potenciālā ietekme:** Šis mainīgais rādītājs tiek izmantots, lai vērtētu apņemšanās potenciālo ietekmi, ja tā tiks realizēta tā, kā uzrakstīts. NNM pētniece izskata Rīcības plāna tekstu, lai veiktu turpmāko:
 - Noskaidrotu sociālo, ekonomisko, politisko vai vides problēmu;
 - Konstatētu status quo Rīcības plāna īstenošanas sākumā un
 - Novērtētu pakāpi, līdz kurai apņemšanās, ja tā tiks realizēta, ietekmētu sniegumu un atrisinātu problēmu.
- *Izpilde:* Šis mainīgais rādītājs tiek izmantots, lai vērtētu apņemšanās īstenošanu (izpildi) un sekmes. Šis mainīgais rādītājs tiek izvērtēts Rīcības plāna cikla beigās NNM ziņojumā par Rīcības plāna īstenošanu.
- **Vai tādējādi sekmēta atvērta pārvaldība?** Šis mainīgais rādītājs tiek izmantots, lai mēģinātu pacelties virs pasākumu un darba rezultātu mērījumiem un noskaidrotu, kā apņemšanās īstenošanas rezultātā izmainījusies valdības darba prakse jomās, kas attiecas uz APP vērtībām. Šis mainīgais rādītājs tiek izvērtēts Rīcības plāna cikla beigās *NNM ziņojumā par Rīcības plāna īstenošanu*.

Uz rezultātiem vērsta apņemšanās?

Zvaigznīti potenciāli var saņemt tāda apņemšanās, kurai piemīt lielāka uzdrīkstēšanās un lielāka iespēja tikt realizētai. Laba apņemšanās ir tāda, kurā skaidri raksturotas:

1. **Problēma:** Kāda ir ekonomiskā, sociālā, politiskā vai vides problēma, nevis administratīvās problēmas vai instrumenta apraksts (piemēram, “Labklājībai paredzēto līdzekļu nepareiza piešķiršana” ir precīzāks formulējums nekā “tīmekļa vietnes trūkums”)?
2. **Status quo:** Kāds ir politikas problēmas status quo Rīcības plāna darbības sākumā (piemēram, “26 % sūdzību par tiesnešu korupciju pašlaik netiek izskatīti”)?
3. **Izmaiņās:** Tā vietā, lai norādītu starprezultātus, parādīt, kādas uzvedības izmaiņas vēlas panākt, īstenojot apņemšanos (piemēram, “Dubultot atbilžu skaitu uz informācijas pierasījumiem” ir spēcīgāk izteikts mērķis nekā “publicēt sniegto atbilžu protokolu”).

„Zvaigžņotās apņemšanās”

Atsevišķs pasākums – ar zvaigznīti atzīmēta apņemšanās (★) – pelnījis detalizētāku skaidrojumu, jo ir īpaši interesants lasītājiem, kā arī veicina sacensību APP dalībvalstu/iestāžu starpā, tiecoties sasniegt augstākus rezultātus. Lai saņemtu zvaigznīti, nepieciešams, lai apņemšanās atbilstu vairākiem kritērijiem:

- Apņemšanās struktūrai jābūt **pārbaudāmai, būtiski atbilstoši** APP vērtībām un tai jāpiemīt potenciālai **transformējošai/pārveidojošai** ietekmei.
- Apņemšanās īstenošanai NNM ziņojumā par Rīcības plāna īstenošanu jāsaņem vērtējums **ievērojama** vai **pilnīga** īstenošana/izpilde.

Šis mainīgais rādītājs tiek izvērtēts Rīcības plāna cikla beigās *NNM ziņojumā par Rīcības plāna īstenošanu*.

¹ OGP, *IRM Procedures Manual [APP, NNM procedūru rokasgrāmata]*, (2017. gada 16. septembris), <https://www.opengovpartnership.org/documents/irm-procedures-manual> (pēdējo reizi skatīts 09.06.2020.).